

9. SINIF

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ETKİNLİKLİ SORU BANKASI

TÜLAY KIZILTUNÇ - BURCU DUMAN

GÜNLÜK YAŞAMLA
KÖPRÜ KURMA

HÜCRELENDİRİLMİŞ
KAVRAMA TESTLERİ

NOKTA ATIŞI BİLGİLERLE
ÖN HAZIRLIK

BAĞLAM TEMELLİ
ÇIKARIM TESTLERİ

AKTİF ÖĞRENME
ETKİNLİKLERİ

YAZILI SINAV
SENARYOLARI

YENİ MÜFREDATA UYGUN

EYÜP HOCA'YLA
TÜRKÇE VE EDEBİYAT'TAN

4K
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

01 SÖZÜN İNCELİĞİ

» Temaya Giriş – Sözün İnceliğı	07
» Etkinlik	11
» Şiir	27
» Deneme	35
» Mülakat	39
» Paragraf Türleri	43
» Ses Bilgisi	45
» Yazım Kuralları	49
» Noktalama İşaretleri	51
» Tema Değerlendirme	53
» Bağlam Temelli Test	61
» Yazılıya Hazırlık	65

02 ANLAM ARAYIŞI

» Temaya Giriş – Anlam Arayışı	73
» Etkinlik	75
» Hikâye	85
» Anı	91
» Şiir	95
» Ses Bilgisi	101
» Yazım Kuralları	105
» Noktalama İşaretleri	107
» Tema Değerlendirme	109
» Bağlam Temelli Test	117
» Yazılıya Hazırlık	121

03 ANLAMIN YAPI TAŞLARI

» Temaya Giriş – Anlamın Yapı Taşları	129
» Etkinlik	131
» Hikâye	149
» Gezi Yazısı	157
» Şiir	163
» Şekil Bilgisi	169
» Yazım Kuralları	173
» Noktalama İşaretleri	175
» Tema Değerlendirme	177
» Bağlam Temelli Test	185
» Yazılıya Hazırlık	189

04 DİLİN ZENGİNLİĞİ

» Temaya Giriş – Dilin Zenginliğı	197
» Etkinlik	200
» Roman	207
» Tiyatro	215
» Eleştiri	219
» Otobiyografi	223
» Şekil Bilgisi	227
» Yazım Kuralları	231
» Noktalama İşaretleri	233
» Tema Değerlendirme	235
» Bağlam Temelli Test	243
» Yazılıya Hazırlık	249

Bu temada neler öğreneceğiz?

İçerik Çerçevesi

- **Sözün İnceliği** teması çerçevesinde öncelikle Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan **şiir, deneme ve mülakat** türünden eserlerden hareketle edebiyat ve söyleyişe ilişkin öğrenme çıktıları ele alınmıştır.
- Bu metin türlerinden hareketle söz varlığı çalışmalarına yer verilmiştir.
- Bu tema içeriğinde; **metinlerin sınıflandırılması, edebiyatın bilimle ve güzel sanatlarla ilişkisi, edebî-günlük söyleyiş, açık-örtük ileti, nesnel-öznel yargı, olumlu-olumsuz eleştiri, anlatım biçimleri, düşünceyi geliştirme yolları** başlıkları kısa anlatımlarla verilmiştir.
- Dostluk, estetik, sorumluluk, vatanseverlik değerleri etkinlik ve sorular ile vurgulanmaya çalışılmıştır.
- Müzik, resim, psikoloji, sosyoloji bilim dalları edebiyatla ilişkileri bakımından değerlendirilmiştir.

Temel Kabuller

- Bu temada öğrencilerin paragraf türlerini bildiği, metin türleri ayrımını yaptığı, yazılı ve sözlü anlatım aşamalarının yanı sıra yazım kuralları, noktalama işaretleri ve Türkçenin ses bilgisiyle ilgili temel kavram ve kurallarını bildiği kabul edilmektedir.

Köprü Kurma

- Öğrencilerin önceki öğrenme yaşantılarından edindiği şiir, deneme ve mülakata ilişkin temel bilgileri, işlem basamakları ve becerileri bu temada öğreneceği içeriğe temel oluşturacaktır.
- Öğrencilere edebiyatın dünyasıyla tanışarak estetik değer, yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağırışım gibi temel kavramları içselleştirip edebiyatın derinliklerini keşfetme fırsatı sunulacaktır.
- Öğrencilerin edebî söyleyişin günlük dilden farkını anlamaları sağlanmaya çalışılacaktır.

Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları

- Sözün İnceliği temasında ele alınan metin türleri ve tema çerçevesindeki diğer konular; etkinlik (açık uçlu, kısa cevaplı, eşleştirme), çoktan seçmeli sorular, bağlam temelli sorular ve yazılı hazırlık çalışmaları ile sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kavramlar

- söz varlığı, edebî dil, günlük dil, gerçeklik, kurmaca, açık ve örtük ileti, sürükleyicilik, yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağırışım

Kısa Bilgiler

ŞİİR

Şiir; zengin imgelerle (hayal), ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî bir türdür. Duyguların aktarımında en etkili ifade araçlarından biridir. Şiir duygulardan, imgelerden, özelemlerden oluşmuş bir yaşantının ürünüdür. Şairler, bu yaşantıyı şiir aracılığıyla okuyucuyla paylaşır. "Nazım" sözcüğü de çoğu kez "şiir" anlamında kullanılmıştır.

- Şiir; zengin imgelerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî türdür.
- Duyguların aktarımında en etkili ifade araçlarından biridir.
- Düş gücüne ve imgeye dayanan şiir, insanın duygu dünyasına seslenir; insanda coşku uyandırır.
- Ahenkli ve etkili bir söyleyişin ön planda olduğu bu edebî türde çağrışım, imge ve sezgi önemli bir yer tutar.
- Şair, şiirini yazarken duygu ve düşüncelerini kurgusal bir kişi ya da varlığa emanet eder. Şiirde konuşan, şairin sesini ve söyleyişini emanet ettiği bu kişi ya da varlığa **söyleyici** adı verilir. Şair, her şiirde bir söyleyici belirler. Bu söyleyici şairin kendisi değil yalnızca o şiire özgü kurgusal bir kişi ya da varlıktır. Söyleyici, şiirin içeriğine ve aksettirdiği ruh durumuna göre karakter ve ses kazanır, bu durum şiiri okuma tonuna / tarzına etkiye bulunur ve okuma faaliyetinde okuyucu bu söyleyici ile özdeşleşir.
- Şiir, küçük birimlerin bir tema etrafında belli bir plana göre bir bütün oluşturmak üzere birleşmesiyle oluşur. Şiirin her birimi ana temaya uygun bir bütünlük içinde şiirde yer alır. Ancak bu birimler amaçsız bir şekilde ve rastgele bir araya gelmez. Onları bir düzen içerisinde bir araya getiren bir ana düşünce ya da bir tema vardır.
- Şiir; duygu, düşünce ve hayallerin genellikle ölçülü, uyaklı dizeler hâlinde anlatılması ile oluşur ancak Cumhuriyet Dönemi ile birlikte ölçsüz ve uyaksız şiir yazan sanatçılar olmuştur. Bu tarz şiirlere **serbest şiir** adı verilir.

Şiirde Tema

- Şiirler, ses ve anlam kaynaşmasından oluşan dize, beyit, bent gibi birimlerin, belli bir tema etrafında birleşmesi sonucunda oluşur. Bir söz dizisinin şiir sayılması için metnin bütününe yayılan bir kavram, duygu ya da hayalin olması gerekir, işte şiirdeki bu kavram, duygu ya da hayale **tema** denir.
- Tema, bir eserin ana motifidir. Esere hâkim olan ve okura duyurulmak istenen temel düşünce, duygu ya da öz'dür. Grekçeden gelen ve aslında bir müzik terimi olan tema (theme) yerine **tem** ya da **izlek** sözcüğü de kullanılır.
- Aşk, ölüm, yalnızlık, savaş, özgürlük, hoşgörü, çalışkanlık birer temadır. Bu temalar şiirlerde belli zaman, yer, durum ve kişilerle sınırlandırılarak ele alınır. Temaların metinlerde bu şekilde sınırlandırılmaları onları birer konuya dönüştürür.
- Tema soyut ve genel, konu somut ve özeldir.
- Tema, metin dışında da vardır, onu somutlaştırıp özelleştirerek şiirinde konu hâline dönüştüren, şairdir.

Şiirde Zihniyet

Bütün edebî türler gibi şiir de oluştuğu dönemden izler taşır. Şair; yaşadığı dönemin sosyal ve siyasal olaylarını, kültürünü, inançlarını, sanat zevkini şiire yansıtır. Şairin şiirini yazdığı dönemde hâkim olan düşünce sistemine **zihniyet** denir.

- Zihniyet, döneme hâkim zevk ve anlayışı ifade eder.
- Her metin ait olduğu devrin ahlaki ve estetik değer yargılarını bünyesinde taşır.
- Edebî metinlerde işlenen temalar, kullanılan dil ve oluşturulan imge dünyası temelde zihniyete bağlıdır.
- Metnin temsil ettiği hayali âlem bu zihniyet çerçevesinde oluşur ve anlam kazanır.
- Zihniyet, insanın dünyaya bakış açısıdır.

Şiirde Gelenek

- Türk Dil Kurumuna göre gelenek "Bir toplumda, toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulan, kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kalıntı, alışkanlık, bilgi ve törelerdir."
- Ortak zevk ve dil anlayışına sahip şairlerin ortak şekil özelliklerini, ahenk unsurlarını, imge ve temaları kullanarak oluşturduğu şiir anlayışına **şiir geleneği** denir. Şairler, kendilerinden önce oluşan bu geleneğe az ya da çok etkilenir ve oluşturdukları şiir anlayışıyla kendilerinden sonra gelen şairleri etkilerler. Şiir geleneği, şairlerin kullandığı nazım birimi ve nazım biçimlerini de etkiler.
- Bir sanatçı için geçmişten kalan her türlü edebiyat düzeni, tutumu, anlatımı geleneği oluşturur.
- Türk edebiyatında üç tür şiir geleneği ortaya çıkmıştır:

Halk Şiiri Geleneği

01

Ne ağlarsın benim zülfü siyahım
Bu da gelir bu da geçer ağlama
Göklere erişti figahım ahım
Bu da gelir bu da geçer ağlama

Divan Şiiri Geleneği

02

Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlare su
Kim bu denlü dutuşan odlare kılmaz çâre su
Âb-gündür günbed-i devvâr rengi bilmezem
Ya mûhit olmuş gözümünden günbed-i devvâre su

Modern Şiir Geleneği

03

Seni düşündükçe
Gül dikiyorum elimin değdiği yere
Atlara su veriyor
Daha bir seviyorum dağları

Etkinlik-1

Fahriye Abla

Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar,
Kapanırdı daha gün batmadan kapılar.
Bu, afyon ruhu gibi baygın mahalleden,
Hayalimde tek çizgi bir sen kalmışsın, sen!
Hülyasındaki geniş aydınlığa gülen
Gözlerin, dişlerin ve ak pak gerdanıyla
Ne güzel komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Gönül verdin derlerdi o delikanlıya,
En sonunda varmışsın bir Erzincanlıya.
Bilmem şimdi hâlâ bu ilk kocanda mısın,
Hâlâ dağları karlı Erzincan'da mısın?
Bırak, geçmiş günleri gönlüm hatırlasın;
Hâtıradaki kalan şey değişmez zamanla.
Ne vefalı komşumdun sen, Fahriye abla!

Eviniz kutu gibi bir küçücük evdi,
Sarmaşıklarla balkon örtük bir evdi;
Güneşin batmasına yakın saatlerde
Yıkanırdı gölgesi kuytu bir derede.
Yaz, kış yeşil bir saksı ıtır pencerede;
Bahçende akasyalar açardı baharla.
Ne şirin komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Ahmet Muhip Dırnas

- a) *Fahriye Abla* adlı şiirde geçen bazı kelime ve kelime gruplarının sözlük anlamları verilmiştir. Bu kelimelerin sözlük anlamları ile okuduğunuz şiirde kazandıkları anlamları karşılaştırınız. Farklı anlamda kullanılmış kelimeleri işaretleyiniz.

	Kelime ve Kelime Grubu	Sözlük Anlamı	Şiirde Geçtiği Bağlam	Farklı anlamda kullanılmış	
				Evet	Hayır
1)	Keskin	Yoğun bir biçimde	Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar	☐	☐
2)	Gün	Güneş	Kapanırdı daha gün batmadan kapılar.	☐	☐
3)	Baygın	Bayılmış, kendinden geçmiş	Bu, afyon ruhu gibi baygın mahalleden	☐	☐
4)	Yakın	Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı	Güneşin batmasına yakın saatlerde	☐	☐
5)	Yıkanmak	Yıkama işi yapılmak veya yıkama işine konu olmak, yunmak	Yıkanırdı gölgesi kuytu bir derede.	☐	☐
6)	Gönül vermek	Sevmek, âşık olmak	Gönül verdin derlerdi o delikanlıya	☐	☐
7)	Varmak	Evlenmek	En sonunda varmışsın bir Erzincanlıya.	☐	☐
8)	Geçmiş	Zaman bakımından geride kalmış	Bırak, geçmiş günleri gönlüm hatırlasın	☐	☐

- b) Şairin, kelimelere neden farklı anlamlar yüklediğini yazılı olarak ifade ediniz.

Kısa Bilgiler

Metinlerin Sınıflandırılması

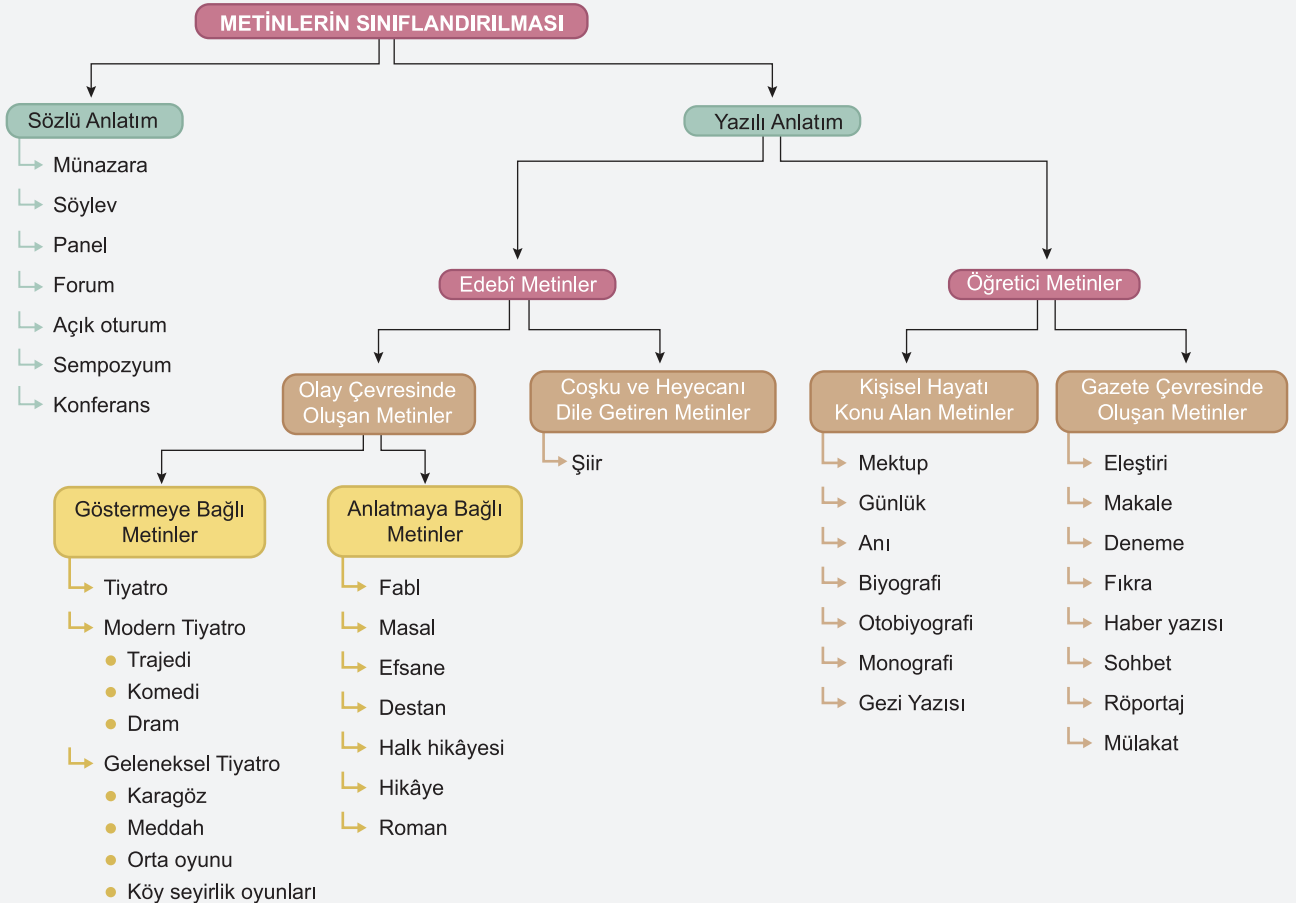
EDEBÎ (SANATSAL) METİNLER

Okuyucuda heyecan uyandırmak, ona estetik zevk vermek amacıyla oluşturulan metinlere edebî metin denir. Edebî metnin en önemli özelliği kurmaca olmasıdır. Sanatçı bu tür metinlerde neyi anlattığından çok nasıl anlattığına önem verir. Dolayısıyla edebî metinlerde üslup (biçem) kaygısı ön plandadır. Edebî metinlerde işlenmiş bir dil vardır. Dil, şiirsel işlevde kullanıldığından sözcükler çağrışıma dayalı anlamlarıyla kullanılır, imgeye dayalı bir anlatım içerir. Şiir, roman, hikâye, masal... edebî metin örnekleridir.

ÖĞRETİCİ METİNLER

Okura bilgi vermeyi, birşeyler öğretmeyi amaçlayan metinlerdir. Öğretici metinler, kaynağını hayal dünyasından değil, gerçeklerden alır. Nesnellik hâkimdir. Genellikle açıklayıcı ve tartışmacı anlatıma başvurulur. Anlatımın gerçekleştirilebilmesi için de tanımlama, örnekleme, karşılaştırma, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yöntemlerine başvurulur. Dil, göndergesel işlevde kullanılır. Anlatımdan çok konu önemsenir. Sözcükler genellikle gerçek anlamlarıyla kullanılır. Ders kitaplarında yer alan parçalar, ansiklopedik bilgiler, gazete haberleri, makaleler... öğretici metin örnekleridir.

Metinler; gerçeklikle ilişkileri, işlevleri, yazılış amaçları, hedef kitleleri, kullanılan anlatım biçim ve teknikleri vb. ölçütlere göre sınıflandırılır.

4. İntak (Konuşturma)

İnsan dışındaki varlıkların konuşturulmasıdır.

Örnek

Ben bir ayırık otuyum
Ne buğday amcam, ne pirinç dayım
Mısırla akraba bile değilim.

5. Mecazımürsel (Ad Aktarması)

Benzetme amacı olmaksızın bir sözcüğün başka bir sözcük yerine kullanılmasıdır.

Örnek

Kan tükürsün adını candan anan dudaklar
Sana benim gözümle bakan gözler kör olsun

6. Mübalağa (Abartma)

Sözün etkisini artırmak için bir şeyi olamayacağı biçimde yahut olduğundan çok veya az göstermektir.

Örnek

Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer
O ne müthiş tipidir; savrulur enkazı-ı beşer

7. Tezat (Karşıtlık)

Anlatımda birbirine karşıt sözlere yer vermektir.

Örnek

Gerçeğin hayalden en bariz farkı
Uzağa atarsın yakına düşer

8. Tecahülürif (Bilmezden gelme)

Bir anlam inceliği oluşturmak amacıyla sebebi gayet iyi bilinen bir durumu bilmezmiş gibi görünmektir.

Örnek

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?

9. Hüsnütalil

Herhangi bir olayı, asıl sebebinden daha başka bir sebebin genellikle de daha güzel bir sebebin sonucu olarak göstermektir.

Örnek

Ey sevgili, sen bu ilden gittin gideli
Yaprak döktü ağaçlar, ağladı gökyüzü

10. Kinaye

Sözün hem gerçek hem de mecaz anlama gelecek biçimde kullanılmasıdır.

Örnek

Şu karşıma göğüs geren
Taş bağırlı dağlar mısın

11. Tevriye

Birden çok anlamı olan bir sözün yakın anlamının değil de uzak anlamının kullanılmasıdır.

Örnek

Bu kadar letafet çünkü sende var
Beyaz gerdanında bir de ben gerek

12. Tenasüp (Uygunluk)

Birbiriyle ilgili söz veya kavramların dizelerde yer almasıdır.

Örnek

Tohumlar fidana,
Fidanlar ağaca,
Ağaçlar ormana,
Dönmeli yurdumda.

13. Tariz

Birini küçük düşürmek ve onunla alay etmek amacıyla bir sözü tam tersini kastederek söylemektir.

Örnek

Gördüğüm şeyi asla sezemem
Korku bilmem hiç yalnız gezemem

14. Telmih (Hatırlatma)

Dizelerde bilinen bir olay, bir kişi vb.ni hatırlatmaktır.

Örnek

Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidi
Bedr'in aslanları ancak bu kadar şanlı idi

15. İrsalimesel

Dizelerde ele alınan konuyla ilgili atasözüne veya ünlü bir söze yer verilerek konunun anlatılmasıdır.

Örnek

Balık baştan kokar bunu bilmemek
Seyrani gâfilin ahmaklığından

Kısa Bilgiler

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

Tanımlama: Herhangi bir varlığın, kavramın ne olduğunun anlatılmasıdır.

Karşılaştırma: En az iki varlık, kavram, durum veya olay arasındaki benzerlikleri ya da farklılıkları ortaya koyan cümlelerdir.

Örnekleme: Bir düşüncenin somut hâle getirilerek daha anlaşılır kılınması için anlatılan konuyla ilgili örnekler verilmesidir.

Tanık gösterme (Alıntı yapma): Yazarın, savunduğu düşüncenin doğruluğuna okuyucuyu inandırabilmek için tanınan ve görüşlerine itibar edilen kişilerin sözlerinden yararlanmasıdır.

Sayısal verilerden yararlanma: Düşüncenin kanıtlanabilmesi için istatistiksel bilgilerden, anketlerden ya da grafiklerden yararlanılmasıdır.

Benzetme: Bir kavramı ya da varlığı başka bir kavram ya da varlığın özellikleriyle anlatmaktır.

Etkinlik-11

Aşağıdaki parçalarda yararlanılan düşünceyi geliştirme yollarını işaretleyiniz.

a)

Günümüzde yaşam alanları pek çok sorunla karşı karşıya. İklim değişikliği, doğal kaynakların azalması, nüfus artışı gibi sorunlar zaman zaman hayatı yaşanmaz kılabilir. Akıllı kentler, bu gibi sorunlarla baş etmek ve yaşam alanlarını koruyabilmek için planlanan kentlerdir. Her türlü teknolojinin kullanıldığı, kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlandığı, böylece yaşam kalitesinin yükseltildiği kentler, akıllı kent olarak adlandırılıyor. Akıllı bir kentin en önemli özelliği ise sürekli olarak kentle ve kentte yaşayanlarla ilgili verilerin toplanmasıdır.

Tanımlama

☐

Benzetme

☐

Sayısal verilerden yararlanma

☐

Örnekleme

☐

Tanık Gösterme

☐

Karşılaştırma

☐

b)

Hasret, kelepçe misali bağlar insanı. Gurbette olanlar, gurbette olduklarını yüreklerini sızlatan hasret sayesinde anlar. Dünyayı kalbura koyup eleseniz hasretten daha acı veren bir duyguyla karşılaşamazsınız. İnsan her şeye katlanmayı öğrenmişse de hasret çekerek yaşamayı öğrenememiştir. Her insan, tıpkı Orhan Veli gibi "Ölüm Allah'ın emri, ayrılık olmasaydı" der hasret çektiği. Öyle etkilidir ki hasret birçok şiirin ilham kaynağı olmuştur. Şairler, hasretlerini dizelere, dörtlülere aktararak bir miktar da olsa acılarını bastırmaya çalışmışlardır.

Tanımlama

☐

Benzetme

☐

Sayısal verilerden yararlanma

☐

Örnekleme

☐

Tanık Gösterme

☐

Karşılaştırma

☐

1. Aşağıdakilerden hangisi deneme için söylenemez?

- A) Bilgilendirici (öğretici) bir metin türüdür.
- B) Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan planlı bir yazı türüdür.
- C) Deneme türünde anlatıcı, yazarın kendisidir.
- D) Yazar, ortaya koyduğu düşünceleri kanıtlama gereği duymaz.
- E) Okuru etkilemek için kullanılan üslup, senli benli bir üsluptur.

2. Severim gerçekçi edebiyatı. Bu yaşa değin en çok onun

ürünlerini, o yolda yazılmış hikâyeleri, romanları, hep o çığır
II III
öven denemeleri, eleştirmeleri okudum.
IV V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangileri yakın anlamda kullanılmıştır?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) III ve V
- E) IV ve V

3. Otuz yaş, birdenbire fark ettiğim, farkına varınca da şaşırdığım yaş. Hâlbuki içimde bir türlü dinmeyen, durulmayan haşarı bir çocuk var. Geniş, uçsuz bucaksız kırları görünce nefesi tıkanana kadar koşan, koşmak isteyen, olmadık yerlerde kahaahasını içine sığdıramayan, kahaahalarda boğulan, zillere basıp basıp kaçan, cam kıran, erik çalan haylaz, büyümeyi reddeden, neşeli bir çocuk... Nasıl da geçiverdi on beş yaşım, nasıl katlandı ikiye yaşım? Nerede arayayım, nerede bulayım?

Kendini bu şekilde tanıtan biri için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Kendini iyi bir yaşama hazırlamaktadır.
- B) Çocukluk günlerine özlem duymaktadır.
- C) Yaşadığı olaylara üzülmemektedir.
- D) Yalnız bir yaşam sürmektedir.
- E) Mutlu olacağı günleri düşünmektedir.

4 – 5. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Birkaç yıl önce Philippe de Communes'i okuyordum. Çok iyi bir yazardır kuşkusuz Communes. Kitabında şu yabana atılmaz söz gözümüne çarpmıştı: "İnsanın efendisine ettiği hizmet onun bu hizmete verebileceği karşılığı aşmamalı." Meğer bu sözün değeri yazarda değil salt kendindeymiş. Aynı söze geçenlerde Tacitus'ta rastladım: "İyilikler insana, karşılığını verebileceğini sandığı sürece hoş gelir. Bu ölçüyü aşıtlar mı onları minnetle değil kinle karşılar." Seneka aynı şeyi daha kuvvetle söylüyor: "İnsan karşılık veremediğinden utandı mı karşılık verecek kimsesi olmasını istemez." Cicero da biraz daha gevşek: "Memnun edemeyeceğini sanan, kimsenin dostu olamaz." diyor.

4. Aşağıdakilerden hangisi bu parçada alıntılarla vurgulanmak istenen düşünceyi destekler niteliktedir?

- A) Kitaplar, insana evrensel değerleri hatırlattıkları için hangi devirde olursa olsun vazgeçilmez kaynaklardır.
- B) Sadece kendi çıkarını düşünerek hareket eden insanlar, yalnızlığın girdabında savrulmaya mahkûmdur.
- C) İnsan, yapacağı iyiliğe denk gelecek bir karşılık beklemezse istemeyeceği bazı olumsuzlukla karşı karşıya gelir.
- D) Okumak, eylemlerimizi ölçülü bir şekilde yapmamıza yardımcı olurken aynı zamanda bizim iyi bir insan olmamızı sağlar.
- E) İyiliği bir ölçüte göre yapmak, insanı değerlerinden uzaklaştırıp ona istemediği zararlar verir.

5. Bu parçanın yazıldığı türle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Özel ifadelerle yer verilir.
- B) Düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır.
- C) Açık, anlaşılır bir dille yazılır.
- D) Sözün estetik değeri ön plana çıkarılır.
- E) İnsanı yakından ilgilendiren bir konu ele alınır.

6. İnsana bir çeşit hırs gerekli olacak, bana öyle geliyor. Derin gecelerde, içinde yaşadığımız karanlıklarda, ellerimizle, düşüncemizle durmadan bir şeyi aramak hırsı; bir ışık, değer susuzluğu... Çevremizde geçen hiçbir şey manasız değildir elbette ama bunun için önce bizim manalı olmamız gereklidir. Karanlıkta ötemize beremize dokunan her olay, bizim için hemen bir önem kazanabilir, ileriye, kendimize doğru götürebilir bizi. Kişinin mutlaka kendine uyanması gerek önce en derin karanlıklarda bile boş bulunmaması gerek, tetikte durabilmesi gerek. Hem delice susayabilmeli kişi, acıkabilmeli; açlığın, susuzluğun güzelliğini bilmeli...

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) İnsanın içinde bulunduğu her tür hadise insan için değerli olabilir.
- B) Bir durum karşısında ilk olarak insanın bu durumu kavrar hâlde olması gerekir.
- C) İnsan, hayatı için vazgeçilmez olan durumların değerini bilmelidir.
- D) İnsanın etrafında gerçekleşen her olay bir anlam ifade eder.
- E) İnsan, önüne geçilmez derecede kuvvetli istek duyacağı şeylerden hoşlanır.

7. İki kişilik taşıdığımı biliyorum: Biri olumlu biri olumsuz. Yazdığım zamanlar daha çok olumlu elbisemi giyiyorum. Yazamıyorsam, mesela bir hikâyeyi yeni bitirmişsem derin bir boşluk oluşuyor içimde o zaman. Neden mi? Hikâyeyi, yaşadıklarımı ve birikimlerimi anlatmak için yazsam da aslında gerçek hayattan kaçış demek oluyor benim için. Kaçtığım sürece mutluyum, varmak istediğim bir hedefim var. Ümit kılığında... O benim yaşama gücüm oluyor hatta. Roman bitti mi ben de bir bakıma bitiyorum. Lambadaki yağ azalıyor, ışık aydınlatmıyor. Bütün o yaşatmaya çalıştığım insanlar bana, elveda diyorlar; ta ki yeni bir hikâyeye başlayıncaya kadar bu durumdan kurtulamıyorum.

Bu parçada anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yazarlığını hayattan kaçmak için kullandığı
- B) Yazarlığın eğlenceli bir meslek olduğu
- C) Yazma eyleminin kendisine yaşama gücü verdiği
- D) Yaşadığı olumsuzluklardan hareketle eser verdiği
- E) Hikâyelerinde yarattığı kişilerden çok etkilendiği

8. İnsanı bilim karşısında olduğu kadar sanat ve edebiyatla ilgilenmesini sağlayan en büyük yetilerden biri kuşkusuz merak etme içgüdüsüdür. Nasıl ki içinde merak taşımayan insan, meraktan bütünüyle yalıtılmış bir bilinç yok ise aynı şekilde merak ögesi bulunmayan hiçbir anlatıdan da bahsedilemez. Merak yoksa hikâye yoktur. Merak yoksa hayal yoktur. Merak yoksa yaratıcılık yoktur. Merak yoksa insan yoktur.

Bu parçadan "merak"la ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) İçgüdüsel bir yetidir.
- B) Yaratıcılığın kaynağıdır.
- C) İnsanı insan yapan niteliktir.
- D) Hikâyenin vazgeçilmezidir.
- E) Varlığı hayal gücüne bağlıdır.

9. Aşağıdaki parçalardan hangisi farklı bir metin türüne ait özellikler yansıtmaktadır?

- A) Severim gerçekçi edebiyatı. Bu yaşa değin en çok onun ürünlerini, o yolda yazılmış hikâyeleri, romanları, hep o çığırını öven denemeleri, eleştirileri okudum. Bir hikâyede, bir romanda anlatılanların, gerçekte olanlara benzememesi, çok kimseler gibi benim için de büyük bir suçtur.
- B) Doğruyu hangi elde görsem sevinçle karşılar; uzaktan kokusunu alır almaz silahlarımı atar, teslim olurum. Fazla yukardan ve insafsız olmadıkça yazılarıma çatılmasını hoş görmüş, çoğu kez karşımdakini kırmamak için yazdıklarına istenen biçimi verdiğim olmuştur.
- C) Tüketim, toplumsal yapıya, döneme ve kültüre göre değişkenlik gösteren sosyal bir olgudur. Özellikle modernleşme süreci ile birlikte tüketim ve tüketim toplumu kavramları toplumsal statüyü belirleyen öğeler olarak günlük yaşamda etkili olmaktadır.
- D) Ben kendi hesabıma sanatım olmadan yaşayamam. Ama bu sanatı her şeyin üstüne koymuş da değilim. Tersine, onsuz edemeyişim, onun beni herkesle bir etmesi ve olduğumdan başka türlü olmaksızın herkesle bir düzeyde yaşatmasıdır.
- E) Günlük olaylar, bir sürü yazılar beni yalnızlık üzerinde düşündürürdü. Gerçek yalnızlığın, tek başına odasına kapansa bile topluluğu, türlü istekleri ile içinde taşıyan insanda değil, topluluğun ortasında yaşadığı hâlde onun ağlarından kurtulmuş olan insanda olduğunu düşündüm.

1. Muayene odasına girdim. Yedi senedir bu işin teferruatını iyi öğrenmiş olduğum için vakit kaybettirmemeye mecbur, oturdum ve sol dizimi çözmeye hazırlanan hasta bakıcı kızı uzattım. Dikkatim her vakitki gibi ikiye ayrıldı: Bir taraftan dizimdeki sargının açılmasına, öte taraftan ellerini yıkayan operatöre bakıyordum. Vücudum büyük bir korkuyla öne doğru eğildi ve dizimin üstüne kapandı. Bana doğru gelen operatörü görerek saygı ve utançla biraz doğruldum.

Yaklaştı:

– O! Sen misin? Ne var gene? Bacağın azdı mı?

Bu parça aşağıdaki paragraf türlerinden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Olay paragrafı
B) Açıklama paragrafı
C) Mizah paragrafı
D) Düşünce paragrafı
E) Düşsel paragraf

2. Fatih zamanından kalma bu ahşap caminin avlusunda bulunan bu heybetli, güngörmüş çınar, baharın getirdiği bütün canlılıkla göğe yükseliyordu. Bütün dalları yeşildi bu çınarın, bütün yaprakları tamdı. Ne bir hastalık belirtisi vardı gövdesinde ne de herhangi bir acizlik. En kalın dalları ortalama bir ağacın gövdesinden genişti. Koyu ve geniş gölgesi, avluda oturup söyleşen ihtiyarların en sevdiği özelliği idi.

Bir betimleme metninden alınan bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Niteleyici sözler kullanılmıştır.
B) Karşılaştırmaya başvurulmuştur.
C) Kişileştirme yapılmıştır.
D) Tanımlamadan yararlanılmıştır.
E) Görme duyusuna ait ayrıntılar verilmiştir.

3. Kitabı küçümseyip kendilerince hayat okulunu kutsayanlar, kendileri yanlış bir yola sapmamışlar gibi diğerlerini de olumsuz etkiliyorlar. Bacon, “Kurnaz insanlar okumayı küçümserler, basit insanlar ona hayran olurlar, akıllı insanlar ondan yararlanırlar.” der. Ne kadar haklı! Okuma, insanın bilgisini ve kültürünü artıran kıymeti yadsınamayacak bir faaliyettir. Okumak, bilgi ve görgüyü artırdığı kadar nezaketi ve kibarlığı da artırır. Okuma bir hedef değil, bir vasıta. Beraberinde faydayı getiren bir vasıta. Bu nedenle, Goethe'ye göre okumayı öğrenme, sanatların en zorudur.

Bir düşünce metninden alınan bu parçayla ilgili,

- I. Tanık göstermeye başvurulmuştur.
II. Karşılaştırma yapılmıştır.
III. Düşsel öğelere yer verilmiştir.
IV. Örneklemeden yararlanılmıştır.
V. Bir kavram tanımlanmıştır.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) I ve III
B) I ve IV
C) II ve III
D) III ve IV
E) IV ve V

4K

4. (...) Kuşların hükümdarı olan Simurg Anka, Bilgi Ağacı'nın dallarında yaşar ve her şeyi bilirmiş. Kuşlar Simurg'a inanır ve onun kendilerini kurtaracağını düşünürmüş. Ne var ki Simurg ortada görünmedikçe kuşkulanır olmuşlar ve sonunda ondan umudu kesmişler. Bir gün uzak bir ülkede bir kuş sürüsü Simurg'un kanadından bir tüy bulmuş. (...)

Bu parça aşağıdaki paragraf türlerinden hangisini örnekler?

- A) Mizahi paragrafı
B) Açıklama paragrafı
C) Betimleme paragrafı
D) Tartışma paragrafı
E) Düşsel paragraf

5. Pazar günleri bile çalışan, apartmanın ikinci katındaki fabrikanızdan dolayı sizi candan kutlarım. Büyük bir icat üzerinde çalıştığınızı tahmin ettiğimden bu saate kadar kıyıp da fabrikanızın çalışmasını engellemek istemedim. Ama böyle giderse her zaman faal olan fabrikanızın altında çalışıp para kazanamayacağımın bizim aileyi de geçindirmek size düşecek. Çok uzun zamandan beri fabrikanız çalıştığına göre bir büyük gemiyi parça parça yapmakta olduğunuzu tahmin ediyorum. Acaba fabrikanızı bir iki saat paydos edip biraz da benim çalışmama müsaade eder misiniz? En iyi komşuluk duygularıyla.

Bu parça aşağıdaki paragraf türlerinden hangisini örnekler?

- A) Düşsel paragraf
B) Mizahi paragraf
C) Açıklama paragrafı
D) Düşünce paragrafı
E) Betimleme paragrafı

6. Dil insanların duygu ve düşüncelerini eksiksiz bir şekilde aktarmaya yarayan mucizevi bir araçtır. Bu araç, aynı zamanda insanlığın gelişimini sağlar. Değişim, temel özellikleri arasında sayılabilir. Bu değişim toplumsal hayatın değişmesinin temel sonucu olarak görülmelidir. Artık “sofa” sözcüğü sıklıkla kullanılan bir sözcük değildir; o gitmiş fakat farklı bir sözcük gelmiştir: salon. Her değişim ve farklılaşma, yeni bir ihtiyacı karşılar; aynı zamanda dilin ifade kabiliyetini artırır.

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Açıklayıcı bir paragraftan alınmıştır.
B) Örnek verilerek konu anlaşılır kılınmıştır.
C) Kişisel görüş içerir.
D) Düşünceleri değiştirmeye yöneliktir.
E) Tanımlamadan yararlanılmıştır.

7. • “Teşbihte hata olmaz.” diyerek aklına gelen her şeyi birbirine benzeten bir yazar kadrosu var hâlbuki bu söz, her türlü benzetme yapılabilir, benzetmede her şey serbesttir, anlamına gelmez. Aksine bu söz, “Bir benzetme yapacaksanız bunu hatasız yapmalısınız.” uyarısını getirir.
- Kendinden emin adımlarla içeri girdi. Üstten bakışlarıyla odada bulunanlara baktıktan sonra daha önceden ayrılmış yerine oturdu. Çantasını açtı, özenle tutulmuş dosyalarındaki düzenli notlarını çıkardı. Bütün bunların hepsini belli bir sırayla masaya dizdi. Gözlüğünü taktı, boğazını temizledi ve ilk dosyayı eline alıp konuşmaya başladı.
- Yıldızların yaşamlarına başlarken sahip oldukları kütle miktarı, yaşamlarının nasıl sonlanacağını ve bırakacakları artık ölü çekirdeğin özelliklerini belirler. Güneş’in sekiz katına kadar kütleyle sahip olan yıldızlar, yaşamlarının sonlarında patlamayla çekirdek etrafındaki dış kabuklarını atarak bir gezegenimsi bulutsu oluşturur.
- Yılkı çobanlarının dumana boğulmuş ve yağmurla yıkanmış çadırları, su basan arazide, kızarmış çayırın üzerinde kapkara duruyordu. Buğu tüten kap ağızlarından kokulu, ince, mavi dumanlar yükseliyordu. Zayıflamış aygırlar, sonbahar telaşıyla hüzünlü biçimde kişiyor; kısraklar her tarafa dağılıyordu.

4<

Bu parçalar aşağıdaki paragraf türlerinden hangisini örneklemeyiz?

- A) Düşünce paragrafı
B) Açıklama paragrafı
C) Mizahi paragraf
D) Betimleme paragrafı
E) Olay paragrafı

8. Yaz bu demektir: el, annenin eli içinde, denizli akşam kokusu, kum, ıslak lokantalar, iskeleye giden yol... Sabah kalkınca hava güneşli... Cenneti andıran bahçeler...

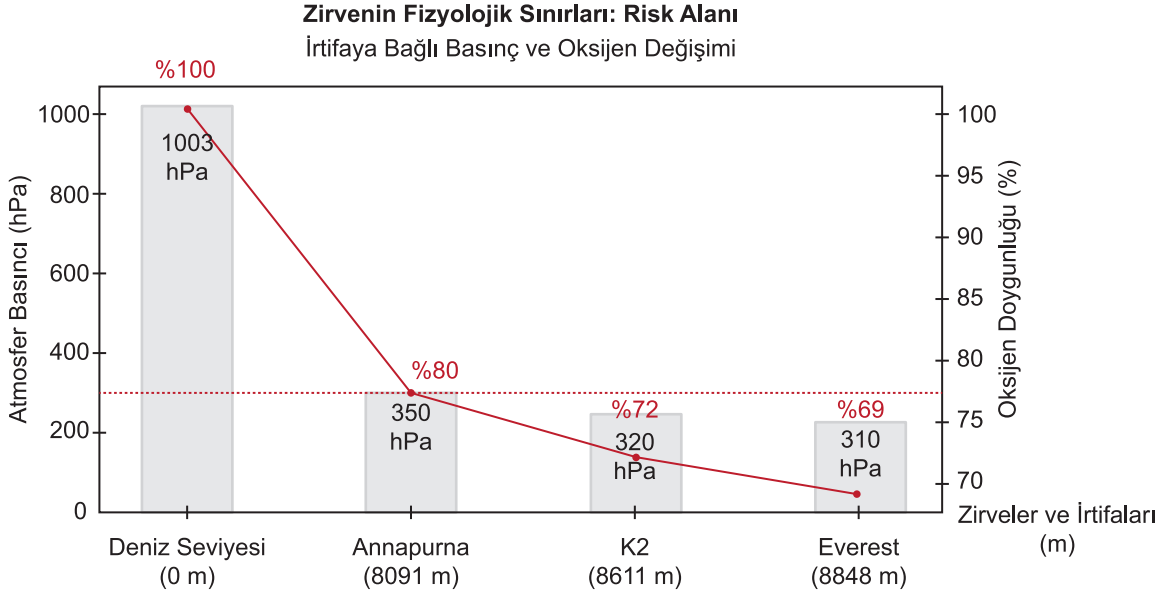
Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir betimleme parçasıdır.
B) Öznel anlatım kullanılmıştır.
C) Niteleyici sözcükler kullanılmıştır.
D) Benzetme yapılmıştır.
E) Olaylar oluş sırasına göre verilmiştir.

Zirvenin Fizyolojik Sınırları: Risk Alanı

Dağcılık literatüründe 8.000 metrenin üzeri, oksijen azlığı ve düşük basınç nedeniyle “risk alanı” olarak tanımlanır. Bir biyofizik uzmanı, dünyanın en yüksek dört zirvesindeki atmosfer basıncı (hPa) ve insan kanındaki oksijen doygunluğu (%) arasındaki ilişkiyi gösteren aşağıdaki grafiği hazırlamıştır. Grafikteki kesikli çizgi, insan vücudunun dış destek almadan hayatta kalabileceği 350 hPa basınç eşiğini göstermektedir.

1 - 2. soruları yukarıda verilen bilgilere göre cevaplayınız.

1. Bu grafikten hareketle ulaşılabilecek en kapsamlı yargı hangisidir?

- A) Yükseklik farkı azaldıkça atmosfer basıncının sabit kaldığı ve oksijen miktarının eşitlendiği görülmektedir.
- B) Everest'teki düşük basınç değeri, diğer dağlara göre tırmanışçıların performansını olumlu yönde etkiler.
- C) İrtifa arttıkça basınç değerlerindeki düşüş, oksijen doygunluğunu hayati sınırların altına indirmektedir.
- D) Deniz seviyesinden uzaklaşıldıkça oksijen oranının ve basınç seviyesinin hızla yükseldiği anlaşılmaktadır.
- E) Atmosfer basıncı düştükçe sekiz bin metre yükseklikteki dağlarda oksijen doygunluğunun artmaktadır.

2. Bu bilgilere göre bir dağcı tırmanış sırasında sağlığını korumak için aşağıdaki stratejilerden hangisini benimsemelidir?

- A) Zirve noktasına ulaştığında bekleme süresini artırarak vücudun düşük basınçlı yeni ortama kendiliğinden uyum sağlamasını beklemelidir.
- B) Oksijen doygunluğu %80 seviyesine çıktığında tırmanış hızını iki katına çıkarıp enerji tüketimini zirve aşamasında minimize etmelidir.
- C) Basıncın kritik sınırın altına düştüğü tırmanışlarda ek oksijen desteği sağlayarak hayati organların işlevselliğini korumalıdır.
- D) Yüksek irtifa kamplarını basıncın en düşük olduğu alanlara kurarak zorlu koşullara karşı direncini antrenmanlarla güçlendirmelidir.
- E) Kritik risk bölgesinde tırmanış yaparken vücut ısını artıracak yöntemler kullanarak atmosferik basıncın olumsuz etkilerini önlemelidir.

GÖKYÜZÜNDEKİ GÖRÜNMEZ ENGEL

İzlanda'daki Eyfakul buzulunun altındaki yanardağda ikinci bir patlama gerçekleşmişti. Bu patlama, buzulun hızla erimesine ve ardından lavların aniden soğumasına neden olmuştu. Bu doğa olayı sonucunda içinde cam ve kül parçacıkları barındıran devasa bir kül bulutu ortaya çıktı. Rüzgârın etkisiyle Avrupa kıtasının içlerine kadar ilerleyen bu bulut, binlerce uçuşun iptal edilmesine yol açtı. Uzmanlar, kül bulutunun sadece görüş mesafesini düşürmekle kalmadığını, aynı zamanda uçak motorlarının içine girdiğinde buradaki yüksek ısıyla eriyerek motorun bozulmasına neden olduğunu belirttiler. Patlama sonrası bölgede yoğun bir statik elektriğin birikmesi ve bu da gökyüzünde sayısız yıldırımın oluşmasına neden oldu.

3 - 6. soruları yukarıda verilen bilgilere göre cevaplayınız.

3. Bu metne göre, yanardağ patlaması sonrası havacılık sektörü için ortaya çıkan temel sorun aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Patlamanın bölgedeki yerleşim yerlerini lav altında bırakması
 - B) Buzulların erimesiyle oluşan ani su baskınlarının artması
 - C) Kül bulutundaki statik elektriğin yıldırım düşmelerini tetiklemesi
 - D) Ulaşım güvenliğini tehlikeye atan geniş bir risk alanının oluşması
 - E) Yanardağ faaliyetlerinin ne zaman biteceğinin tahmin edilememesi
4. Bu metne göre kül bulutunun uçak motorları üzerinde yarattığı tehlikenin gerekçesi aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Kül parçacıklarının gökyüzünde oluşturduğu yoğun dumanın rüzgârla yayılması
 - B) Yer altındaki magma basıncının tahmin edilenin çok üzerinde bir basınca ulaşması
 - C) Kül bulutunun güneş ışığını engelleyerek hava sıcaklığını aniden düşürmesi
 - D) Havada yükselen parçacıkların motor içine girerek yüksek ısıda form değiştirmesi
 - E) Patlama sırasında açığa çıkan gazların motor yakıtıyla kimyasal tepkimeye girmesi
5. Bu metindeki bilgilere göre kül bulutunun yoğun olduğu bir rotada uçmaya devam eden bir uçakta aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesi beklenir?
 - A) Uçağın elektrik sisteminin manyetik alandan etkilenecek devre dışı kalması
 - B) Kanat yapısının bulut içindeki rüzgârlar nedeniyle kontrol kaybına uğraması
 - C) Motor bileşenlerinin içine sızan maddelerin eriyerek teknik arızaya yol açması
 - D) Gövde üzerindeki cam parçacıklarının statik elektrik biriktirerek uçağa zarar vermesi
 - E) Motorun oksijen yetersizliği nedeniyle ani bir durma noktasına gelerek uçağın irtifa kaybetmesi
6. Uzmanların Avrupa genelinde hava trafiğini durdurma kararı almalarının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Olası can ve mal kayıplarını önlemek için güvenlik risklerini en aza indirmek
 - B) Yanardağ küllerinin çevreye vereceği biyolojik zararları kontrol altına almak
 - C) Avrupa genelindeki hava kirliliğinin uçuş rotaları üzerindeki etkisini ölçmek
 - D) Yakıt maliyetlerini düşürmek amacıyla kısa ve güvenli rotaların açılmasını beklemek
 - E) Uçak bakımlarının aksamasını önlemek için hava yolu şirketlerine zaman kazandırmak

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 1. DÖNEM 1. YAZILI SINAVI-1

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1.

YAĞMUR

Uyu! Gözlerinde renksiz bir perde,
Bir parça uzaklaş kederlerinden.
Bir ruh gülümsüyor gibi derinden,
Mehtabın ördüğü saatler nerde?
Varsın bahçelerde rüzgâr gezinsin,
Yağmur ince ince toprağa sinsin,
Bir başka âlemden gelmiş gibisin,
Dalmış gözlerinle pencerelerde.

Ahmet Hamdi TANPINAR

Bu şiir parçasının temasını yazarak temayı anlatan kısa bir deneme parçası yazınız.

2.

BİR YOLCUYA

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

Bu ıssız, gölgesiz yolun sonunda
Gördüğün bu tümsek Anadolu'nda,
İstiklal uğrunda, namus yolunda
Can veren Mehmed'in yattığı yerdir.

Bu tümsek, koparken büyük zelzele,
Son vatan parçası geçerken ele,
Mehmed'in düşmanı boğduğu sele
Mübarek kanını kattığı yerdir.

Düşün ki, haşrolan kan, kemik, etin
Yaptığı bu tümsek, amansız, çetin
Bir harbin sonunda bütün milletin
Hürriyet zevkini tattığı yerdir.

Necmettin Halil Onan

a) Bu şiirde üzerinde durulan değer nedir, bu değerın sizde uyandırdığı duyguları kısaca ifade ediniz.

65

b) Verilen şiirin hangi bilimle ilişkisi vardır, şiirden örneklerle açıklayınız.

3. Gazeteci:

(I) ----?

Profesör:

– Türkoloji bölümünü üniversitede bilerek ve isteyerek seçtim. Küçüklükten beri bu bölüme bir yatkınlığım mevcut. Zamanla kitaplarla da içli dışlı olmam dil bilimi konusunda beni daha da meraklı bir hâle getirdi. Şu sıralar Osmanlı Dönemi'nde kullanılan eski Türkçenin dil bilimi kuralları üzerine çalışıyorum.

Gazeteci:

(II) ----?

Profesör:

– Üniversitelerin sayılarının artması maalesef niteliklerinin de artması anlamına gelmiyor. Nicelik arttıkça nitelik düşüyor maalesef. Ancak bununla birlikte birçok üniversitede dil bilimi konusunda değerli bilim insanlarımız mevcut. Onlar çok kıymetli çalışmalar yapıyor. Maalesef ki bunlar bireysel olarak algılandığı için bu çalışmaların dil bilimi konusunda ses getirmeleri oldukça güç oluyor.

Bu diyalogda boş bırakılan yerlere uygun olabilecek sorular yazınız.

I.

II.

4.

YAĞMUR

Uyu! Gözlerinde renksiz bir perde,
Bir parça uzaklaş kederlerinden.
Bir ruh gülümsüyor gibi derinden,
Mehtabın ördüğü saatler nerde?
Varsın bahçelerde rüzgâr gezinsin,
Yağmur ince ince toprağa sinsin,
Bir başka âlemden gelmiş gibisin,
Dalmış gözlerinle pencerelerde.

Ahmet Hamdi TANPINAR

Verilen şiiri betimleme paragrafı şeklinde oluşturunuz.

Kısa Bilgiler

Olay ve konunun ele alınışına göre hikâyede üç bölüm bulunur:

1. Serim Bölümü: Bu bölümde, olaya giriş yapacak kişiler ve olayın geçtiği yer anlatılır.

2. Düşüm Bölümü: Okuyucunun ilgisini artırmak için anlatılan olay geliştirilir ve genişletilir. Merak unsuru bu bölümde oluşur.

3. Çözüm Bölümü: Hikâyenin sonuçlandığı bölümdür. Zihinlerde beliren sorular cevabını bulur.

Bütün hikâyelerde bu plana uyulmaz. Yazarın tercihine göre bazı hikâyelerde sonuç bölümü verilmez. Hikâyenin sonu, okurun hayal dünyasına bırakılır.

Etkinlik-1

Aşağıda verilen hikâye parçalarının hikâyenin hangi bölümünden alındığını boşluklarla gösterilen yerlere yazınız.

a)

Dünya değişiyor dostlarım. Günün birinde, gökyüzünde güz mevsiminde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz. Günün birinde, yol kenarlarında toprak anamızın koyu yeşil saçlarını göremeyeceksiniz. Bizim için değil ama çocuklar, sizin için kötü olacak. Biz kuşları ve yeşilleri çok gördük. Sizin için kötü olacak. Benden hikâyesi.

.....

b)

Celile Hanım en çok Emirgân'ı beğenirdi. Oraya "Celile Hanım Emirgân'da çay içmeden edemez. Muhakkak her ikindi gidecek." desinler diye değil de içinden gelen bir hisle, sadece sevdiği için giderdi. Sonra Bebek'in hisarlarını beğenirdi. Rumeli Hisarı hoşuna giderdi. Küçüksu'ya bayılırdı. Ve akşamları, hoşuna giden yerleri uzun uzun anlatmaktan kimse Celile Hanım'ı menedemezdi. Bu böylece, biri yaz, biri güz, biri de kış olmak üzere üç mevsim boyunca devam etti.

.....

c)

Mart rüzgârının kırbaçladığı kadınlar, ıslak küçük tezgâhlarına sıraladıkları yeşil soğan, kırmızıturp, kuru sarımsak ve şakayık, lâle demetlerinin gerisinde durmuş bekliyorlardı. Havanın rengi koyulaşıp caddeyi iş dönüşlerini kalabalığı sardığında, otobüslerin ve tramvayların aydınlığı bu kıpırtısız kadınların beyaz yüzlerine değip değip geçerdi. Yağmurlar değip değip geçerdi. Anlamsız bakışlar değip değip geçerdi. Mağazaların boş camekânlarına, kirli floresan aydınlığı ile birlikte çöken kasvet, kepenklerin indirilmesiyle silindikten, yolun ıslak sessizliği geri gelinceye kadar bu insan akışı devam ederdi.

.....

Etkinlik-4

Aşağıda verilen şiir parçalarının türlerini boşluklarla belirtilen yerlere yazınız.

a)

Ne doğan güne hükmüm geçer,
Ne halden anlayan bulunur;
Ah aklımdan ölümüm geçer,
Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur.

b)

Çözülen bir demetten indiler birer birer,
Bırak, yorgun başları bu taşlarda uyusun.
Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun.
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler...

c)

İnsanız ruhumuz açtır sevgiye
Gününü kurtaran dünden anlamaz
Yediden yetmiş muhtaç ilgiye
Doyumsuz midemiz hâlden anlamaz

d)

Ardına bakmadan yollara düşen,
Şimşek gibi çakan, sel gibi coşan,
Huduttan hududa yol bulup koşan,
Cepheden cepheyi soranlarındır...

e)

Gönülce düş bir yola,
Bir gönülce kapı aç!
Sen sen ol, verme mola,
Senden kurtul, sana kaç!

f)

Mecnun'un alınına kara yazdıran
Aşk ile Ferhat'a dağlar kazdıran
Ah beni kaç yıldır böyle gezdiren
O gözler şüphesiz senindir Leyla

g)

Kulak ver sözüme, dinle vatandaş
Uyma laklak edip gülüşenlere.
Seni meşgul eder, işinden eğler,
Karışır tembel perişanlara.

h)

Derinden derine ırmaklar ağlar,
Uzaktan uzağa çoban çeşmesi.
Ey suyun sesinden anlayan bağlar,
Ne söyler şu dağa çoban çeşmesi?

ı)

Dost düşman önümde yürür
Bilmedim asıl dostu
Dostların canıma kasti
Beni dostlarım öldürür.

i)

Atlarımız aldan, kırdan, yağızdan,
Akıncılar kopmuş, gelmiş Oğuz'dan...
Küçüklü büyüklü hep bir ağızdan,
Evrence söylenir, türkümüz bizim.

j)

Philokleon:
Dostlar çoktan duydum sesinizi
Ama çıkıp gelemem aranızdan
Bırakmıyorlar beni mahkemeye
Gidip yargı vermeye
Canlara kıymaya bırakmıyorlar

k)

Bütün iskemleler ağır ve hastalıklı
Bir gidip bir geliyordum kendime aptallaşarak
Bunu Yakup söyledi
Dedi ki, çünkü herkes Yakup'u yaşıyordu, bense
Çöllerden ve kızgın güneşlerden icatlar yapıyordum
Kızgın kâğıtların üstüne
Ve alevler hâlinde dünya bana dokunuyordu

Koro:
Kimmiş o? Söyle dostlarına
Kimmiş seni eve kapayan

5. Türkçeyi aruz ile en güzel dile getiren büyük şairimiz Yahya Kemal, “çıplak” yerine “üryan”, “testi” yerine “sebu”, “taç” yerine “efser”, “koku” yerine “bu” kelimelerini kullanan bir şairdi. Şiiri, onu dinledikçe daha iyi anlamaya başladık. Kuvvetli adamdı: Kafasıyla, kalbiyle, sesiyle, midesiyle! Yahya Kemal, elbet talihli insandı: Çocuk yaşında Paris’e gitti. Fransızca’yı, Fransızcanın vatanında öğrendi. Ünlü tarihçi Albert Sorel’den hem feyz aldı hem zevk. Sonra yurda dönünce, günün politikacıları onu oturacak makam aradılar: Profesör oldu, ilmî rütbelerin en şerefli... Mebus oldu, millî rütbelerin en büyüğü... Elçi oldu, siyasi rütbelerin en keyiflisi... Ve nihayet şiirden anlayan ve anlamayan bütün aydınların gönül tahtına oturdu.

Yusuf Ziya Ortaç’ın *Bir Varmış Bir Yokmuş* adlı eserinden alınan bu parçadan Yahya Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Düzyazıda çığır açtığına
- B) Zeki ve duygusal olduğuna
- C) İtibar gördüğüne
- D) Aydınlar tarafından sevildiğine
- E) Şiir zevkine katkı sağladığına

6. Yalılar, yalnız yazın oturmak içindi. Kış gelince göçler olur, köyde kimse kalmazdı. Paşalar ve beyler her akşam bir yalıda toplanıp sohbet ettikleri için yatsı ezanına yakın, yalıların sokak kapılarından, muhteşem muşamba fener önde evin efendisi çıkar ve o gece toplanılacak yalıya yönelirdi. Paşa ya da efendilerin kılıkları hâlâ gözümün önündedir. Beyaz halis ketenden önü yırtmaçlı entari üzerinde Şam hırkası ya da ince bir kürk bellerinde şal ya da Trablus düğmesi kuşak ayaklarında kundura ve potin ellerinde tespih...

Bu metnin yazılma amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaşanan veya şahit olunan olay ve durumları aktarmak
- B) Yaşanabilecek olayları kurallara bağlı olarak anlatmak
- C) Okurun fikirlerini kanıtlar sunarak değiştirmek
- D) Ses ve ritimden yararlanarak duyguları harekete geçirmek
- E) Bir konuyu nesnel bir yaklaşımla ele alıp okuru bilgilendirmek

7 – 8. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(...) Fakat asıl anlatmak istediğim, bir Fransız hokkabazın hüneridir. Vezneciler’deki tiyatrodaki perdesini açmıştı. Çocukluğumda, bir akşam, yanıma verdikleri bir uşakla ben de seyrine gitmiştim. Tiyatrodaki fıstıkçı ve gazozcuların halkın gürültüsüne karışan sesleri içinde oyun saati geldi. Fakat perde bir türlü açılmıyordu. Beş dakika, on dakika, on beş dakika... İtirazlar, ısıklıklar, ayak patırtıları kulakların zarını patlatacak hâle gelmişti. Nihayet kırmızı perdenin ortası aralandı ve Avrupalı hokkabaz cenapları, elinde saati ile görünerek Fransızca bir şey söyledi. Ön taraftan bir ses de tercümesini yaptı:

– Saatleriniz ileri gitmiş, oyuna daha beş dakika var diyor!

Herkeste bir hayret ve telaş. Saatini çıkaran çıkarana. Gözler hayretten asıl o zaman faltaşı gibi açıldı. Aman Yarabbi! Doğru! Bütün saatler bir çeyrek ileri gitmişti. Çocukluğumda pek şaşıtığım bu gözbağcılığının sırrını çok sonra anlayabildim. Herifçioğlu aynı zamanda illüzyonist ve ispiirtizmacı imiş. (...)

- 4< 7. Bu parçaya göre anının yaşandığı dönemle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Halkın geliştirdiği itiraz biçimlerine
- B) Tiyatroların birtakım özelliklerine
- C) Akşamları düzenlenen bazı gösterilere
- D) Halkın seyir sırasında tükettiklerine
- E) İllüzyonistlerin seyirciyi kandırma yollarına

8. Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tanımlamadan yararlanılmıştır.
- B) Kişi, zaman ve mekân unsurlarına yer verilmiştir.
- C) Birinci kişili anlatım kullanılmıştır.
- D) Betimleyici unsurlardan yararlanılmıştır.
- E) Olaylar oluş sırasına göre anlatılmıştır.

1. Bir kişinin anılarını yazma amaçları arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Hayat tecrübelerini paylaşmak
- B) Bir alana yönelik akademik bilgi vermek
- C) Olaylara açıklık kazandırmak
- D) Unutulmaya yüz tutan değerleri tanıtmak
- E) Gelecek kuşaklara ders vermek

2. Nihayet siyahlar ---- bir küçük insan, sahanlığa ---- merdivenlerde yavaş yavaş tırmanırken herkes ona bakıyordu. O, bendim.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) bürünmüş – uzanan
- B) giyinmiş – çıkan
- C) yüklenmiş – bağlanan
- D) bunalmış – yükselen
- E) üzülmüş – inen

3. Viyana'ya gidince ilk işim sefaret vasıtasıyla hükûmete müracaat ederek bir sergi salonu temin etmek oldu.

II

III

Bu cümlede numaralanmış sözcüklerin yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

	I	II	III
A)	sözüyle	rica ederek	bulmak
B)	yoluyla	katılarak	ayarlamak
C)	aracılığıyla	başvurarak	sağlamak
D)	eliyle	danışarak	almak
E)	yöntemiyle	konusarak	gezme

4. Anılarımı yazmaya başlarken seksen iki yaşına bastım. Bu işi tamamlamaya ömrüm vefa eder mi bilemem. Ama bunu deneyeceğim mutlaka. Çünkü belleksiz bir toplum olmamızı önlemek için herkesin anılarını yazmasını yararlı buluyorum. Köşedeki bakkal gördüklerini kaydetse sokağındaki evlerin nasıl apartmanlaştığını, orada oturanların ne gibi değişimlere uğradığını, kendi bakkaliyesinin nasıl markete dönüştüğünü anlatsa bunlar bile ilginç olur bana kalırsa.

Bu metinde yazar aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabını vermiştir?

- A) Bir bakkal anılarını ne amaçla yazar?
- B) Anıyı diğer türlerden ayıran nedir?
- C) Anıları kaydetmek neden önemlidir?
- D) En ilginç anıları kimler yazabilir?
- E) Anı yazmanın zor tarafları nelerdir?

4K

5. Ben General Falkenhayn Suriye'de bulundukça, üç sene içerisinde orada kurduğum nüfuzun kaybolacağına ve bundan memleket için giderilemeyecek kötülükler meydana geleceğine inanmış bulunuyordum. Bari Filistin cephesindeki harekâtın idaresinde kudret göstereceğine emin olsa idik, diğer kusurlarını affederdik. Fakat gerek benimle gerek Mustafa Kemal Paşa ile yaptığı fennî [bilimsel] görüşmeler sırasında akıllara hayret verecek öyle fikir ve görüşler ileri sürüyordu ki bu gidişle en son ümidin de kaybolmaya başladığını görüyorduk.

Bu parçadan "General Falkenhayn" ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bilime aykırı görüşleri bulunduğu
- B) Mustafa Kemal Paşa'ya güven vermediğine
- C) Eylemlerinin fayda sağlamadığına
- D) Filistin cephesindeki savaşı kazanamadığına
- E) Suriye bölgesinde görev yaptığına

6. (...) Serasker Kapısı'na geldik; orada muhasebeci yardımcısı olan babamın odasına uğrayıp beraber Vaniköyü' ne dönecektik. Babamın odasındaki ufak yazı çekmecesinin üstünde, yeni yayımlanmaya başlamış olan Ceride-i Askeriye'yi gördüm. Heceleyle heceleyle birkaç kelimesini okudum ve babama:

– Gazete nasıl yapılır? diye sordum.

Oradaki pırasa kadar uzun ve ak bıyıklı bir subay babama dedi ki:

– Müsaade ediniz de mahdum beye matbaayı göstereyim.

Fincancılar Yokuşu tarafındaki bir daireye geçtik ve orada askeriye matbaasını gördüm. Harflerden bir “Ahmet İhsan” dizip iplikle sararak bana verdiler. O yedi parçadan oluşan kurşun harfleri çok zaman yanımdan ayırmadım. O zamandan beri tam elli üç yıl geçti ve ben yedi yaşındaydım.

Matbuat Hatıralarım adlı eserinden alınan bu parçadan “Ahmet İhsan Tokgöz”le ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Çocukluğunda İstanbul'da bulunduğuna
- B) Babasının devlet memuru olduğuna
- C) Matbaa gezisinden etkilendiğine
- D) Önemli matbaacılarından biri olduğuna
- E) Gazeteciliğe ilgi duyduğuna

7. Cennet Bahçesi, Genç Kuşak'ın yazlık kahvesidir... Samim Kocagöz, Sabahattin Kudret, Süavi Koçer, Bebe Lütfü, Cahit Saffet, İlhan Berk hep burada oturur... Behçet Necatigil de ilk 1945'te adını uzatır buraya... Behçet'in ilk günleridir. Herkesin kendinden başka türlü oluşu karşısında Behçet zaman zaman arkadaşlarına uymak gereğini duyacak ama bir yüz hareketi, bir söz onu her zaman ele verecektir. Ne ki Behçet'i herkes sevdiği için kimi zaman ötekiler de onun dümen suyundan gidecek ve öfkelenildiğini sezdikleri an konuyu başka yönle çevireceklerdir.

Bu metinden aşağıdakilerden hangisiyle ilgili bilgi edinilemez?

- A) Genç Kuşak'ın zaman geçirdiği yerler
- B) Cennet Bahçesi'nin ne olduğu
- C) Cennet Bahçesi'nde bulunan şairler
- D) Arkadaşlarının Behçet Necatigil'e yaklaşımı
- E) Dönemin başarılı şair ve yazarları

8 – 9. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(...) Ne var ki görev bildiğim bu işe, anı yazmaya bir nebze bencillik de karıştığını yadsıyamam. Çünkü benim gibi bir insan karanlık bir boşlukta yok olmadan önce çok küçük de olsa bir iz bırakmak ister peşinde. Tek ölümsüzler sanatçılardır, şairlerdir, yazarlardır, düşünürlerdir. Şimdi ünlü olmasalar bile ileride değerleri anlaşılacaktır. Çamurlu bir su birikintisine bembeyaz, ısıllı ısıllı ışıldayan çok güzel bir çakıl taşı atmışlardır onlar. Çamurlu sular nasıl olsa bir gün çekilecek, o güzel çakıl taşı gün ışığına çıkacaktır. Büyük yaratıcılar, her zaman yaşayacakları, hiçbir zaman unutulmayacakları için anılarını yazsalar da olur yazmasalar da. Oysa benim gibi bir öğretmeni öğrencilerinden, ailesinden, yakın dostlarından başka kim anımsayacaktır. (...)

8. Bu metinde geçen “çakıl taşı” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) Nitelikli bir resim
- B) Etkileyici bir düşünce
- C) Özgün bir roman
- D) Unutulmaz bir zafer
- E) Benzersiz bir resim

9. Bu metnin yazılma amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Unutulmanın nasıl önleneceğini belirtmek
- B) Anı yazmanın kişisel nedenini açıklamak
- C) Anı yazmanın faydalarını tartışmak
- D) Öğretmenler ile sanatçıların farkına değinmek
- E) Çakıl taşı etkisinin önemini vurgulamak

KUMUN ALTINDAKİ STRATEJİ USTALARI

İnce vücutları ve incecik belleriyle dikkat çeken kum arıları, genellikle çam ağaçlarının yakınındaki kumlu alanlarda, kumun içine açtıkları deliklerde yaşar. Her kum arısının birkaç yuvası bulunur ve bu yuvalara yakaladıkları tırtılları yerleştirir. Tırtılların yanına kendi yumurtalarını bırakan arılar, yuvanın üzerini hafif bir taş ya da kum taneleriyle örter. Yumurtadan çıkan larvalar, yetişkin bir arı olana dek bu tırtıllarla beslenir. Dişi kum arısı, yuvasını istilacı avcılardan korumak için yüksek düzeyde bir özen gösterir; yuvayı açarken çıkardığı kumları kendi kokusu sindiği için yuvanın çok uzağına taşır. Girişi ise neredeyse fark edilmez hâle getirir. Bazı türler tırtılları yuvayı yapmadan önce avlarken bazıları ise önce yuvayı yapıp sonra ava çıkar. Bu zamanlama farkı, diğer avcıların tırtılları çalma olasılığını azaltmaya yönelik bir stratejidir.

1 - 3. soruları yukarıda verilen bilgilere göre cevaplayınız.

- Bu metne göre dişi kum arısının, yuva yapımı sırasında çıkardığı kumları yuvanın çok uzağına taşımasının gerekçesi aşağıdakilerden hangisidir?**
 - Larvaların besleneceği tırtılların kum altındaki hareket alanını genişletmek
 - Yuva girişini kum taneleriyle kapatırken ihtiyaç duyacağı malzemeyi biriktirmek
 - Kumun fiziksel yapısını değiştirerek kumu sıcaklık değişimlerinden korunmak
 - İzlerinin bulunduğu maddeleri uzaklaştırarak avcılarının hedefi şaşırtmasını sağlamak
 - Yuvanın derinliğini artırarak larvaların yetişkinlik sürecini hızlandırmak
- Bazı kum arısı türlerinin “önce yuvayı inşa edip sonra ava çıkma” stratejisi aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?**
 - Kumlu alanlardaki şiddetli rüzgârların yuva girişini kapatmasını engelleme gayesiyle
 - Larvaların protein ihtiyacını kısa sürede karşılayarak yaşama şanslarını artırma isteğiyle
 - Yetişkin arıların beslenmek için ihtiyaç duyduğu zamanı verimli hâle getirme hedefiyle
 - Aynı bölgede yaşayan diğer avcılarla besin rekabetine girmekten kaçınma niyetiyle
 - Besin kaynağının güvenli olmayan bir ortamda açıkta kalma süresini en aza indirme amacıyla
- Bu metinden hareketle kum arılarının yaşam döngüsü ve savunma mekanizmalarıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine kesin olarak ulaşılır?**
 - Kum arıları, yaşadıkları bölgeyi şekillendiren kilit taşı türler arasında yer alır.
 - Türler arasındaki zamanlama farkları, ekosistemdeki besin güvenliğini sağlamak içindir.
 - Kum arıları, yaşamlarını sürdürmek için bitkisel protein kaynaklarına ihtiyaç duyar.
 - Yuva girişinin taşlarla kapatılması, larvaların dış dünyayla iletişimini kesmeye yöneliktir.
 - Kum arılarının koku duyusu, avcılarının iz sürme yeteneğinden daha zayıf bir yapıya sahiptir.

BİLİMSEL MADENCİLİĞİN ÖYKÜSÜ

Georgius Agricola (1494-1555), madencilik ve yer bilimleri üzerine yaptığı sistemli çalışmalarla tanınan bir bilim insanıdır. Tıp eğitimi almış olmasına rağmen maden ocağı işletmeciliği ve madenlerin oluşum süreçlerine büyük bir ilgi duymuştur. O dönemde madencilik hakkında kulaktan dolma pek çok yanlış bilgiyi düzeltmiş, gözlemlediği yöntemleri titizlikle kayıt altına almıştır. Yaklaşık 20 yıl süren yoğun bir emeğin ürünü olan 12 ciltlik "Madenler Üzerine" adlı eserinde, madencilik tekniklerini ayrıntılı resimlerle anlatmıştır. Bu eser, yüzyıllar boyunca dünyada madenciliğin temel bilgi kaynağı olarak kabul edilmiş ve Agricola'nın "mineralojinin öncüsü" sayılmasını sağlamıştır.

4 - 6. soruları yukarıda verilen bilgilere göre cevaplayınız.

4. Agricola'nın madencilikteki yanlış bilgileri düzeltmek için başvurduğu yol aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halk arasında yaygın olan geleneksel anlatıları derlemek
- B) Maden ocaklarındaki çalışma yöntemlerini yerinde incelemek
- C) Tıp alanında yazılmış temel başvuru kaynaklarını gözden geçirmek
- D) Dönemin diğer maden işletmecileriyle sözlü mülakatlar yapmak
- E) Yer bilimleri alanındaki eksik bilgileri varsayımlarla tamamlamak

5. Bir öğrenci, Georgius Agricola hakkında üç farklı kaynaktan şu bilgilere ulaşmıştır:

- **Kaynak A:** Agricola, madencilik yöntemlerini yanlışlardan arındırarak bir bilim dalına dönüştürmüştür.
- **Kaynak B:** "Madenler Üzerine" adlı eser, sadece tıp alanındaki buluşları içeren bir rehberdir.
- **Kaynak C:** Agricola'nın çalışmaları, yer altı kaynaklarının işlenmesinde yüzyıllarca temel alınmıştır.

Bu metne göre öğrencinin ulaştığı kaynaklarla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Kaynak A metindeki bilgilerle çelişmektedir.
- B) Kaynak B metindeki verilerle tamamen örtüşmektedir.
- C) Kaynak A ve C doğrudur, Kaynak B metinle çelişmektedir.
- D) Kaynak C'nin doğruluğunu denetlemek için metin yetersizdir.
- E) Üç kaynak da metinde verilen bilgilerle uyum içindedir.

6. Bu metinden hareketle Georgius Agricola'nın bilimsel yaklaşımıyla ilgili hangisi söylenebilir?

- A) Bilimsel araştırmalarında ekonomik kazanç hedefini ön planda tutarak çalışmıştır.
- B) Mevcut bilgileri eleştirel bir süzgeçten geçirerek verileri sistemli bir yapıya kavuşturmuştur.
- C) Tıp alanındaki kariyerine devam edebilmek için madencilik çalışmalarına yönelmiştir.
- D) Araştırmalarında görsel unsurları kullanmanın bilimsel nesnellığe zarar vereceğini savunmuştur.
- E) Madencilik yöntemlerini geliştirirken kendi yaşadığı kasabadaki gelenekleri temel almıştır.

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 1. DÖNEM 2. YAZILI SINAVI-1

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. Aşağıda Fali Rıfkı ATAY'ın *Mustafa Kemal'in Mütareke Defteri* adlı eserinden bir bölüm verilmiştir.

Yakup Kadri ile beraber bir İtalyan vapuruyla İzmir Limanı'na girdiğimiz vakit, henüz şehrin bizim elimizde olduğunu bilmiyorduk. Tabyalarda Türk bayrağını görünce duyduğum sevinç, bir bayram sabahının çocuk çığırışı idi. Herkesin boynuna atılmak, sarılmak, herkesle bağrışıp ağlaşmak istiyordum.

Üstleri tozlu, güneş yanığı ve savaş yıpranağı içinde, birkaç zabıt gemiye çıktılar. Kâğıtlarımıza baktılar ve bizi bekletmeden dışarı koyuverdiler.

Rıhtım boyunda, kapı eşiklerine çömelen silahlı askerlerle karşılaştık. Hepsi zafer tütüyor. Bununla beraber büyük bir savaştan değil, trenden çıkmış kadar sade ve gösterişsiz belki de zihinlerinde köylerinden başka düşünce, ana veya karılarından başka kaygı yok.

Eşyalarımızı Kremer-Palas Oteline bıraktık. Başında Anadolu kalpağı ile Ruşen Eşref göründü:

– Mustafa Kemal Paşa'yı göreceksiniz, değil mi? Haydi ben sizi götürüyüm. Karargâhı hemen şuracıkta, eski bir Rum evinde... Neler gördük, neler... Tarih olup çıktım.

Rıhtımda bir yalının alt kat salonunda açık bir pencere: Başkumandan'ı yanlamadan görüyoruz. Tığ gibi bir asker, keskin bir burun, canlı ve yanık bir yüz! Karşısında ayaküstü selâm duran iki İngiliz zabiti var. İstanbul'da bir sözleriyle küme küme insanlar hapse giren, Malta'ya sürülen, evlerinden kovulan, kapı uşakları bile Osmanlı nazırlarından daha dik konuşan İngilizleri, Başkumandan'a put gibi selâm durur görmek, içimizin bütün öfkelerini yıkadı, hınçlarımızı soğuttu.

Bu parçayı ana düşünce, yardımcı düşünceler, konu ve dil anlatım bakımından değerlendiriniz.

Ana Düşünce

Yardımcı Düşünceler

Konu

Dil ve Anlatım Özellikleri

Yazarın Tutumu

Gerçekliği Aktarma Şekli

2. Hayatınızın bir dönemini, bir kişiyi ya da unutamadığınız güzel bir olayı konu alan bir hatıra yazınız. (Yazınız; anı türünün özelliklerine, yazım ve noktalama kurallarına uygunluk bakımından değerlendirilecektir.)

6. Aşağıdaki parçalarda yay ayraçlarla gösterilen yerleri uygun noktalama işaretleri ile doldurunuz.

a)

Üstadı başında lacivert bir bere() sırtında kaşmir bir ceket() elinde makas bahçesinde bulurduk. Bir dal() bir gül keserken() Telaşsız() yumuşak adımlarla gelir() pek ölçülü bir nezaketle misafirlerini karşıladı.

b)

Ne yoksul bir köydü! ()Gelinlik Kızın Ölümü() adlı uzunca şiirimin konusu oraya ilişkindir. Köylüleri bir bir tanıdım kısa süre içinde. Kahvede her gün ahabplık ederdim onlarla. Bir gün öğleye doğru, köylünün biri ayağa kalkıp yemek için evine gitmek üzere veda edince, göze alıp sordum()
— Öğle yemeği ne var evde() dedim.

7. Aşağıdaki metinde altı çizili sözcüklerde görülen ses olaylarını belirleyiniz.

a) Kasaba delikanlıları, birbirlerine, aşağı yukarı aynı cümlelerle Adalet isminde sarışın mı, esmer mi olduğu anlaşılamayan, boyunun kısalığı ve uzunluğu hakkında bir fikir olmayan bir kızın geldiğini haber verdiler.

birbirlerine

olduğu

isminde

hakkında

b) Her söylediği sözün doğru ve haklı olduğunu o iddia etmese ve yine de biz anlıyorsak okuduğumuz şeyleri, yanlış okuduğumuzu sanıyorum.

söylediği

yanlış

anlıyorsak

c) Ben saatçiye soru sormak gereğini de duymuyorum. Yalan söyleyeceğini biliyorum. “İşler nasıl ustam?” desem gözlüklerinin üstünden kuşkuyla bakar bana.

saatçiye

bana

gereğini

8. Aşağıda verilen anı parçalarında yazım yanlış olan sözcüklerin altını çizerek doğrularını belirtilen boşluğa yazınız.

a)

Sabah Gazetesi bir makale için kırkbeş kuruş verirdi ve o zaman için, özellikle daha benim gibi ününü yeni duyurmaya başlayan yazarlar için, bu iyi bir para idi.

•
•
•

b)

1923 yılında Erzurum Lisesi'nde hoca idim. Mektebimizde Fransızca ders veren Abdülhakim bey adında Mısırlı bir hoca vardı.

•
•

Bu temada neler öğreneceğiz?

İçerik Çerçevesi

- **Anlamların Yapı Taşları** teması çerçevesinde hikâye, yazarın okurla kurduğu iletişimin ön planda olduğu gezi yazısı, ara metin olarak da şiir türü ele alınmıştır.
- Bu metin türlerinden hareketle söz varlığı çalışmalarına yer verilmiştir.
- Metinlerin dil ve anlatım özellikleri ele alınırken **Türkçenin ses bilgisi, yazım kuralları, noktalama** işaretleri üzerinde durulmuştur.
- Ara metin olarak Yunus Emre'den şiir örneklerinin incelenmesi yapılmıştır.
- Bu tema içeriğinde; Cumhuriyet Dönemi hikâyelerinin genel özellikleri, olay-durum hikâyesi, manzum hikâye, gezi yazısı, şiirin ahenk unsurları, şekil bilgisine yönelik hatırlatıcı bilgiler kısa anlatımlarla verilmiştir.
- Adalet, çalışkanlık, dürüstlük, estetik, saygı, sorumluluk, vatanseverlik değerleri etkinlik ve sorular ile vurgulanmaya çalışılmıştır.
- Tarih, psikoloji, sosyoloji, coğrafya bilim dalları edebiyatla ilişkileri bakımından değerlendirilmiştir.

Temel Kabuller

- Öğrencilerin metin kavramı ve metnin yapısıyla ilgili temel bilgilere (serim-düğüm-çözüm, giriş-gelişme-sonuç, dördtlük, dize, ölçü, kafiye düzeni, kafiye, redif, olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân vb.) sahip olduğu kabul edilmektedir.
- Türkçenin şekil bilgisine ilişkin kurallarını ve edebî metinlerin ait olduğu dönemin sosyal, psikolojik ve kültürel özelliklerini yansıttığını bildiği kabul edilmektedir.

Köprü Kurma

- 9. sınıfın 2. temasında öğrenilen metin tahlilinin birinci ve ikinci aşaması, bu temada öğrenilecek edebî metinlerin yapısı ile ilgili üçüncü aşamaya temel oluşturacaktır.
- Bu temada edinilen bilgi ve becerilerle 9. sınıfın 4. temasında yapılacak tam metin tahliline hazırlıklar yapılacaktır.
- Hikâye, şiir gibi türlerin içerik ve anlam özellikleri yapı unsurlarıyla birleştirilerek çözümleme ve değerlendirme süreci tamamlanacaktır.
- Metinlerin, toplumdaki edebî zevkin oluşmasında ve kültürler arası bir araç görevi üstlenmesindeki rolüne yönelik farkındalık kazandırılması amaçlanmaktadır.
- Bu temada edinilen bilgi ve becerilerle metinlerde yer alan sanatsal, sosyolojik, psikolojik ve kültürel unsurlar değerlendirilir.

Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları

- Anlam arayışı temasında ele alınan metin türleri ve tema çerçevesindeki diğer konular; etkinlik (açık uçlu, kısa cevaplı, eşleştirme), çoktan seçmeli sorular, bağlam temelli testler ve yazılı hazırlık çalışmaları ile sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kavramlar

- serim-düğüm-çözüm, giriş-gelişme-sonuç, olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân, anlatıcı bakış açısı, öznellik, nesnellik, ahenk unsurları (ölçü, kafiye, redif, durak, kafiye düzeni), inografik metin, kültürel farkındalık

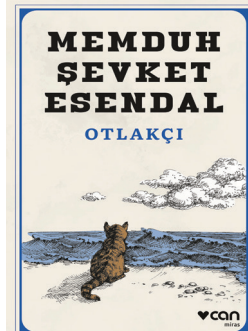
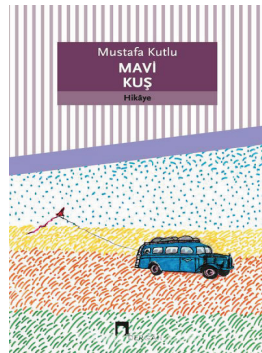
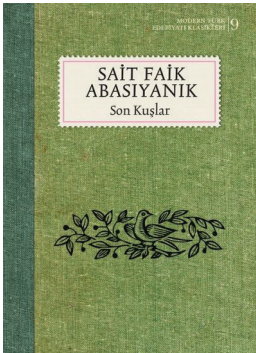

Kısa Bilgiler

Cumhuriyet Dönemi Hikâyelerinin Genel Özellikleri

- Gerçekçi ve gözleme dayalı anlatım öne çıkmış, insan gerçeği işlenmiştir.
- Hikâye; konu, dil ve anlatım bakımından yeni boyutlar kazanmıştır.
- Varoluşçuluk, sezgicilik, modernizm, postmodernizm, gerçeküstücülük gibi Batılı akımların etkisi vardır.
- Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren hikâyeciliğimizin öncü isimleri **Memduh Şevket Esendal, Sait Faik Abasıyanık, Sabahattin Ali, Haldun Taner** gibi sanatçılar olmuştur.
- 1950'lerden sonra özellikle şekil yönünden yenilikler ve tema çeşitliliği, hikâye dünyamızda büyük gelişmelere sahne olmuştur.
- Tema ve şekil yönünden çeşitlenen hikâye türünün gelişiminde **Orhan Kemal, Oktay Akbal, Necati Cumalı, Orhan Duru** gibi sanatçıların yanında **Mustafa Kutlu**'nun da önemli bir yeri vardır.
- Cumhuriyet Dönemi'nde 1960'tan sonra bir yandan toplumcu gerçekçilik gelişirken bir yandan da yazarlar, toplumsal sorunların getirdiği tedirginlik ve bunalımları psikolojik çözümlemelerle okuyucuya yansıtmışlardır.
- Yeni ifade yolları arayan ve farklı teknikleri eserlerinde kullanmaya çalışan sanatçılar, edebiyatta modernist anlayışla ürünlerini vermeye başlamışlardır.
- Alışagelmış tema ve kurgulama yönteminin dışına çıkarak yeni arayışlar içine girme, 1960 sonrası hikâye yazarlarının ortak eğilimidir.
- Bu dönemde içerik olarak bireyin bunalımı, toplumla uyuşamama, huzursuzluk, yabancılaşma ve yalnızlık gibi temaların ele alındığı modernist hikâyeler yazılmıştır.
- Modernist anlayışın yansıması olarak hikâyelerde bilinç akışı, iç konuşma, geriye dönüş gibi anlatım teknikleri kullanılmıştır.
- Türk edebiyatında **Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, Nezihe Meriç, Ferid Edgü, Haldun Taner, Bilge Karasu, Adalet Ağaoğlu, Füzûzan, Vüs'at O. Bener, Latife Tekin, Leyla Erbil, Orhan Duru** gibi yazarların eserlerinde modernizmin yansımaları görülmüştür.

Etkinlik-1

Yorgunluk bir taraftan, gönlümüzdeki hüznün öbür taraftan, âdetâ nihayeti yok bir gurbet ve sürgün yolunda gibiyiz. Eski hayatımız, arkamızda bıraktığımız alışkanlıklar, ilişkiler bize bir başka asra ait efsaneler şeklinde görünüyor. Bir daha eski hâlimize dönecek miyiz? Bu gamlı seyahat günün birinde nihayete erecek mi? Buna hiç ihtimal vermiyoruz. Mutlaka ya bir köyün ya o köyün dere ve bayırlarından biri içinde can vereceğiz gibi bir hisle doluyuz. Harbin bir ateş sağanağı hâlinde savurarak, yakarak, yıkarak üstünden geçtiği bu yerlerde genellikle hayalen tasavvur ettiğimiz ahiret âlemini, cennetle cehennem ortasındaki cansız ahiret âlemini buluyoruz ve zannediyoruz ki hepimiz yerin altından yürüyoruz. Felaketle, meşakkatle, zahmet ve elemle o kadar haşır neşir olmuşuz ki açlık ve susuzluk gibi şeyler bizi artık korkutmuyor. Birlikte taşıdığımız nevaleler çoktan tükenmiştir, uğradığımız izbelerde ise yiyecek bulmak kabil değildir. Zira bu yerlerde oturanlar tam bir aydan beri, iki taş arasında öğüttükleri ve bir yutulmaz sert hamur hâline koydukları yarı yanmış, yarı kül olmuş buğday taneleriyle geçiniyorlar.

Bu hikâye parçasında geçen aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının -varsa- yakın, zıt ve eş anlamlılarını aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

	Kelime ve Kelime Grubu	Yakın Anlamlı	Eş Anlamlı	Zıt Anlamlı
a)	hüznün	_____	_____	_____
b)	seyahat	_____	_____	_____
c)	nihayete ermek	_____	_____	_____
d)	haşır neşir olmak	_____	_____	_____
e)	sert	_____	_____	_____
f)	cansız	_____	_____	_____
g)	hâl	_____	_____	_____
h)	âlem	_____	_____	_____
ı)	yorgunluk	_____	_____	_____
i)	his	_____	_____	_____

Kısa Bilgiler

Olay Hikâyesi (Klasik Hikâye)

Hikâyedeki olayın serim, düğüm ve çözüm bölümlerine uygun olarak mantıksal bir sıralamayla sonuca bağlandığı hikâye türüdür.

- Bu tarz hikâyenin temeli bir olay anlatımına dayanır.
- Olay hikâyesinde kahramanların ve çevrenin tasvirine önem verir.
- Okuyucuda merak ve heyecan duygusu uyandırılır.
- Fransız yazar Guy de Maupassant (Giy dö Mopasan) tarafından geliştirilen bu hikâye türüne Maupassant tarzı hikâye de denir.
- Olay hikâyesinin Türk edebiyatındaki başlıca temsilcileri **Ömer Seyfettin, Refik Halit Karay ve Reşat Nuri Güntekin**'dir.

Durum (Kesit) Hikâyesi

Olaylardan çok, günlük yaşamın bir kesitini ele alıp anlatan hikâye türüdür.

- Durum hikâyesinde ruhsal çözümlemelere ağırlık verilir, olay ikinci planda kalır.
- Bu tarz hikâyede serim, düğüm, çözüm bulunmaz.
- Okuyucunun merak duygusuna seslenilmez.
- Rus yazar Anton Çehov tarafından geliştirilen bu hikâye türüne Çehov tarzı hikâye de denir.
- Durum hikâyesinin Türk edebiyatındaki başlıca temsilcileri **Memduh Şevdet Esendal ve Sait Faik Abasıyanık**'tir.

Etkinlik-2

1. Metin

(...)

Hasan, yüreği burkularak sordu:

– Gidiyor musun?

– Gidiyorum ya, işimi tükettim. O zaman gördü ki, küçük çocuk memleketlisi minimini yavru ağılıyor...

Sessizce, titreye titreye ağılıyor. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini geçilen manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.

– Ağlama be! Ağlama be!

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkırık hıçkırık, katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

– Ağlama diyorum sana! Ağlama.

Bunları derken onun da katı, nasırlaşmış yüreği yumuşamamış, şişmişti. Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.

Hikâye Türü

Gerekçeler

2. Metin

Yürüyordum. Yürüdükçe açılıyordum. Evden kızgın çıkmıştım. Belki de tıraş bıçağına sinirlenmiştim. Olur, olur! Mutlaka tıraş bıçağına sinirlenmiş olacağım.

Otların yeşil olması, denizin mavi olması, gökyüzünün bulutsuz olması, pekâla bir meseledir. Kim demiş mesele değildir, diye? Budalalık! Ya yağmur yağsaydı... Ya otların yeşili mor ya denizin mavisi kırmızı olsaydı... Olsaydı o zaman mesele olurdu, işte...

Çikolata renginde bir yaprak, çağla bademi renkli bir keçi gördüm. Birisi arkamdan:

– Hişt, dedi.

(...)

– Ben de duyarım bir ses, amma bulamam nereden gelir? Nereden gelirse gelsin; dağlardan, kuşlardan, denizden, insandan, hayvandan, ottan, böcekten, çiçekten... Gelsin de nereden gelirse gelsin!... Bir “hişt hişt” sesi gelmedi mi fena. Geldikten sonra yaşasın çiçekler, böcekler, insanoğulları...

– Hişt hişt!

– Hişt hişt!

– Hişt hişt!

Hikâye Türü

Gerekçeler

Etkinlik-5

Taşkent'i yakından tanımak için, akşama doğru sokağa çıkabildik. Günlerden pazardı. Dışarıda nefis bir hava vardı. Rastgele yürümeye başladık. Büyük ve güzel parklardan geçtik. Büyük ve güzel meydanlar gördük. Büyük ve güzel fıskiye havuzlar, ruhumuzu bir sonsuzluk türküsüyle kucakladılar. Geniş kaldırımlı caddelerde, yer yer açılıp saçılan zarif çiçeklikler, yüreğimizi sevdalandırdı. Birdenbire Taşkent'i bu hâliyle de sevmeye başladım. Taşkent bana, sessiz ve sakin bir sayfiye şehriymiş gibi geldi. Müthiş bir sessizlik, müthiş bir ıssızlık, şehrin bütün caddelerini, bütün meydanlarını kucağına çekmişti. Görünürlerde, hemen hemen hiç kimse yoktu. Güzelim Taşkent, sanki bir hava hücumuna uğramış veya terk edilmiş bir şehir kaderiyle, derinden derine kendisini dinliyordu. Geniş yapraklı ağaçların arkasında yükselen blok apartmanlar, pencerelerin ve balkon kapılarını sıkı sıkıya kapayarak esrarengiz hâllerini gözlerimizden kaçırmaya çalışıyorlardı.

Verilen gezi yazısı parçasında geçen bazı kelime ve kelime gruplarının sözlük anlamları verilmiştir. Cümlelerin bağlamından hareketle bu kelime ve kelime gruplarının metinde hangi anlamda kullanıldığını belirleyip işaretleyiniz.

	Kelime ve Kelime Grubu	Sözlük Anlamı	Metinde Geçtiği Bağlam
1)	başlamak	1. Çalışır, işler, yürür duruma girmek. 2. Ay, mevsim, ağrı vb. kendini hissettirmek, etkisini göstermek; almak. 3. Bir işe girişmek, harekete geçmek.	Rastgele yürümeye başladık.
2)	güzel	1. Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran. 2. Beklenene uygun düşen ve başarı düşüncesi uyandıran. 3. Görgü kurallarına uygun olan.	Büyük ve güzel meydanlar gördük. Büyük ve güzel fıskiye havuzlar, ruhumuzu bir sonsuzluk türküsüyle kucakladılar.
3)	geniş	1. Eni çok olan, enli. 2. Kapsamı büyük, dar sınırlar içinde kalmayan, yaygın olan. 3. Kolay kolay tasalanmayan, hoşgörülü rahat olan.	Geniş kaldırımlı caddelerde, yer yer açılıp saçılan zarif çiçeklikler, yüreğimizi sevdalandırdı.
4)	sakin	1. Huysuzluğu, rahatsızlığı azalmış veya geçmiş. 2. Dingin olan; durgun, sakinçe. 3. Hareket etmeyen, kımıldamayan.	Taşkent bana, sessiz ve sakin bir sayfiye şehriymiş gibi geldi.
5)	sıkı sıkıya	1. Sımsıkı. 2. İyice.	...balkon kapılarını sıkı sıkıya kapayarak esrarengiz hâllerini gözlerimizden kaçırmaya çalışıyorlardı.
6)	hâl	1. Kötü durum, sıkıntı, dert. 2. Durum. 3. Şimdiki zaman, içinde yaşanılan zaman.	...balkon kapılarını sıkı sıkıya kapayarak esrarengiz hâllerini gözlerimizden kaçırmaya çalışıyorlardı.

Kısa Bilgiler

Nazım

Kafiyeli (uyaklı), ölçülü, söz veya yazı anlamına gelir. Günümüzde şiirin eş anlamlısıdır.

Manzum

Nazım (şiir) şeklinde söylenmiş söz veya yazı demektir.

Manzume

Bişim bakımından şiire, içerik bakımından öyküye benzeyen yazınsal türdür. Mehmet Âkif Ersoy ve Tevfik Fikret bu türün başarılı örneklerini vermiş şairlerdir.

Nazım Biçimi

Bir şiiri oluşturan dış yapı özellikleri olan “uyak düzeni, nazım birimi ve ölçüsü”ne göre şiirin adlandırılması.

Nazım Türü

Bir şiirin konusuna göre adlandırılmasıdır.

Dize (Mısra)

Şiirin her satırına dize denir. Şiir dizelerden oluşur.

Örnek

Türkçe ağızımda annemin ak sütüdür.

Beyit

Aynı ölçüyle yazılmış birbirini takip eden iki dizeden oluşan nazım birimidir. Beyit, divan edebiyatında yaygın olarak kullanılmıştır.

Örnek

Bizdik o hücumun bütün aşkıyla kanatlı
Bizdik o sabah ilk atılan safta yüz atlı

Uçtuk Mohaç ufkunda görünmek hevesiyle;
Canlandı o meşhûr ova at kişnemesiyle!

Gül yüzlü bir âfetti ki her bûsesi lâle;
Girdik zaferin koynuna, kandık o visâle

Dünyaya veda ettik, atıldık doludizgin;
En son koşumuzdur bu! Asırlarca bilinsin!

(...)

Dörtlük

Dört dizeden oluşan nazım birimidir. Dörtlük; İslamiyet öncesi, halk ve -az da olsa- divan şiirinde kullanılmıştır.

Örnek

Uzun ince bir yoldayım,
Gidiyorum gündüz gece.
Bilmiyorum ne hâldeyim,
Gidiyorum gündüz gece.

Dünyaya geldiğim anda,
Yürüdüm aynı zamanda.
İki kapılı bir handa,
Gidiyorum gündüz gece.

Uykuda dahi yürüyom,
Kalmaya sebep arıyom.
Gidenleri hep görüyom,
Gidiyorum gündüz gece.

(...)

Bent

Şiirde anlam bütünlüğüne sahip üç veya daha fazla dizeden oluşan nazım birimidir.

Örnek

(...)

Ne yıldızlar kaynaşır gökyüzünde
Ne sevdıyla dolup taşar gönüller,
Bir rüzgâr eser ki, bıçak gibi,
El ayak şişer.
Sivas yollarında geceleri
Ağır ağır kağnılar gider.

Kamyonlar gelir geçer, kamyonlar gider
Toz duman içinde,
Şavku vurur yollara,
Arabalar dağılır şoförler söver,
Sivas yollarında geceleri
Katar katar kağnılar gider.

1.

"Memleket Hikayeleri" eseriyle Ziya Gökalp ve Ömer Seyfettin tarafından İstanbul Türkçesini en iyi kullanan yazar olarak ilan edildi.

Refik Halit Karay

1888
İstanbul'da 14 Mart'ta dünyaya geldi.
Göztepe Taş Mektep ve Mekteb-i Sultanide (Galatasaray Lisesi) öğrenim gördü.
Maliye Nezaretinde kâtip olarak çalıştı.

1908
İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra memurluğu bırakarak Servet-i Fünun'da çalıştı.

1913-1918
Siyasi mizah yazıları nedeniyle çeşitli illere sürgüne gönderildi.

1919
Anadolu Hareketi'yle İstanbul Hükümeti arasında yaşanan telgraf krizinde İstanbul Hükümeti'ni tuttu.
"Memleket Hikayeleri" ile Türk öykücülüğünde yeni bir sayfa açtı.

1922
"150'likler" listesine alınan Karay, İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluşunun ardından Beyrut'a gitmek zorunda kaldı.

1938
Yurda dönen yazar, yeniden gazeteciliğe başladı.

1965
18 Temmuz'da vefat etti.

Bazı Eserleri

Gurbet Hikâyeleri, Yezidin Kızı, Çete, Sürgün, Anahtar, Bu Bizim Hayatımız, Nilgün, Yeraltında Dünya Var, Dışi Örumcek, Bugünün Saraylısı, 2000 Yılı'nın Sevgilisi, Kadınlar Tekkesi, Karlı Dağdaki Ateş, Dört Yarkalı Yonca, Sonuncu Kadeh, Yerini Seven Fidan, Ekmek Elden Su Gölden, Ayın On Dördü, Yüzen Bahçe, Sakın Aldanma İnanma Kanma, Kirpinin Dedikleri, Ago Paşa'nın Hatıratı, Ay Peşinde, Tanıdıklarım, Guguklu Saat, Memleket Hikâyeleri

İnfoğrafikten Refik Halit Karay'la ilgili,

- Durum hikâyeciliğinin öncü isimlerindendir.
- İstanbul Türkçesini kullanmadaki becerisi takdir edilmiştir.
- "Memleket Hikâyeleri" adlı kitabında gazete yazılarını toplamıştır.
- Geçimini farklı iş kollarında çalışarak sürdürmüştür.
- Türk hikâyeciliğinin özgün kalemlerinden biridir.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

2. – O gün, kafamın yarıldığı gün hani... Sen bana para vermemiş mi idin, bir iş tut diye?.. Ben hemen ertesi günü potin bağları aldım. Ya senin paranın uğurundan ya benim uğurundan, o tapon bağları bir satış sattım, ne dersin amca vallahi iki lira kâr kaldı bana. Bağları sattığım gün şeye rastladım, Hasan Çavuş'a. Önce bir surat etti, bir tokat yapıştırdı. Yakayı zor kurtardım. İkinci rastlayışında arkamdan kovaladı. Üçüncüde bağların en sağlamını çektirdi. "Hadi bakalım!" dedi. "Bana görünme de ne halt edersen et." Benim ona görünmememe imkan var mı? O beni görmesin değil mi ya? Görmeyiverdi o gün, oldu bitti...

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Öyküleyici anlatımdan yararlanılmıştır.
B) Olaylar oluş sırasına göre verilmiştir.
C) Deyimlerle anlatım zenginleştirilmiştir.
D) Toplumsal bir bozukluğa işaret edilmiştir.
E) Hayalî unsurlara yer verilmiştir.

3. Yılkı çobanlarının dumana boğulmuş ve yağmurla yıkanmış çadırları, su basan arazide, kızarmış çayırın üzerinde kapkara duruyordu. Buğu tüten kap ağızlarından kokulu, ince, mavi dumanlar yükseliyordu. Zayıflamış aygırlar, sonbahar telaşıyla hüznü biçimde kişniyor; kırsaklar her tarafa dağılıyordu. İlkbaharda bunları sürüde tutmanın hiç de kolay olmayacağı şimdiden belliydi. Dağlardan inen davar sürüleri bölünmüş gruplar hâlinde dolaşıyordu tarlalarda. Kurumuş, kararmış bozkır enine ve boyuna toynak izleriyle, patikalarla dolmuştu.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada betimlenen varlıklardan biri değildir?

- A) Çadır B) Duman C) Bozkır
D) Çoban E) Aygır

4. Şaka olsun diye başkasının ağzından yazdığım mektubu okuyunca sinirden köpürdü. Öylesine öfkeliydi ki korktum şaka yaptığımı söylemeye, kabuğuma çekildim, bir kenarda pusup nasıl olsa bu sinir de geçer diye avuttum kendimi. Ama bilmeliydim, farkına varıp olanı olduğu gibi anlatmalıydım. Şimdi hatırlamak istemediğim o üzücü olaylar yaşanmazdı. Ben de ömrüm boyunca bu pişmanlıkla yaşamak zorunda kalmazdım.

Bu parçada vurgulanan değer aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dürüstlük B) Mizah C) Sabır
D) Adalet E) Sorumluluk

5 – 6. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Bir aralık nerede ve kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından ana diliyle sordu:

– Çiviler ağzına batmaz mı senin?

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

– Türk çocuğu musun be?

– İstanbul'dan geldim.

– Ben de o taraflardan... İzmit'ten!

Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı. Dişsizlikten peltek (tutuk, titrek bir biçimde) çıkan bir sesle I tekrar sordu:

– Ne diye düstün (kötü bir sebeple istemeden bir yerde II bulunmak) bu cehennem (çok sıkıntılı yer) ortasına sen? III Hasan anladığı kadar anlattı. Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti; komşusunun oğlu Mahmut'la balık tuttuklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık (elverişli durum) da kendisi IV sordu:

– Sen niye buradasın? Öteki başını ve elini şöyle salladı:

Uzun iş manasına... ve mırıldandı:

– Bir kabahat işledik de kaçtık (kendini göstermemek)! V

5. Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisinin anlamı yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Bu parçayla ilgili,

- I. Mekândan olumsuz çağrışımlar uyandıracak şekilde söz edilmiştir.
- II. Kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.
- III. Ayrıntılı kişi betimlemesi yapılmıştır.
- IV. Zaman unsuru belirgin değildir.
- V. Kişiler, Hasan ve eskicidir.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve IV
D) III ve IV E) III ve V

7. Durum hikâyeciliğinin önemli isimlerinden biri olan Sait Faik Abasıyanık; denizi, yoksulları, işsizleri, ada hayatını, çocukları ve balıkçıları kendine özgü bir dille anlatmıştır.

Buna göre aşağıdaki hikâye parçalarından hangisi Sait Faik Abasıyanık'tan alınmış olamaz?

4<

- A) Şoför, kasaba içinde sefil dolaşan, sanatının ustası bir genç işsizdi. Yirmi yaşlarında ancak vardı. İyi şofördü ama gençti. Genç adamın eline otomobil verilmezdi.
- B) Derin bir soluk aldı. Evine uğramadan deniz kıyısına koştu. Bir kayığa atladı. Sadrazamın konağına gitti. Mektubu Şah'a verdiğini, hiçbir hakarete uğramadığını, Şah'ın iznini bile almaksızın habersizce kalkıp İstanbul'a döndüğünü söyledi.
- C) Yazın daha parça parça, lime lime, bohça bohça eşyalarıyla gitmek için fazla telaş etmediği Ada'nın bu yakasında, hiçbir ev yoktur. Yalnız bir tek kır kahvesi vardır.
- D) O gün Barba Vasili ile o dev gibi, durmadan değişen Van Gogh tablosu önünde, bir sürü sperka, hanos, iskorpit yakaladık. Sis açıldı, kapandı. Sonra güneş ve imbat, sisleri önüne katarak sürüp götürdüler.
- E) İşte öbür taraftayız. Küçük çocuğun yüzü, soyulmuş bir taze badem gibi parladı. Esmer, adamakıllı esmer bir yüzde bütün bir aydınlık. Sanki yüzünü bir meşale ve bir çağlayan aynı zamanda yıkayıp aydınlatıyor.

1.

Aşağıdakilerden hangisi bu görselden hareketle oluşturulmuş bir hikâyede yer almaz?

- A) Hasibe yengem, kasadaki domatesleri önce yanındaki kovada bulunan suyla yıkıyor, özenle ayıklıyor ve mavi leğenin içine bırakıyordu.
- B) Beyaz tülbentli, şişman kadın annemdi. Harlı ateşin üstüne konmuş, etrafı isten kararmış kazanı elindeki kepçeyle karıştırıyor; domateslerin kıvama ulaşması için gayret gösteriyordu.
- C) Sonbaharın geldiği çeşme başındaki meşe ağacının sarı yapraklarından anlaşılıyordu. Yine de havalar fena değildi. Hasan ve ben, bu havaların tadını çıkarmaya devam ediyorduk.
- D) Havalar, hâlâ güzeldi. Annelerimiz hummalı bir çalışmayla kış için salça hazırlıyor; biz Hasan'la onları hiç umursamadan oyun oynuyorduk.
- E) Yaz geldi mi dışarıda dolaşan tavukların başı hep yeredir. Ağaçların yaz yeşiliyle salınmaya devam ettiği bu dönemde kış hazırlıkları da unutulamaz.

2. Bırak Allah'ını seversen şu herifleri, öbür salıncakçılardan altışar lira almışlar. Benden on lira istiyorlar. Ben çocuklardan yüzer para alacağım. On beş defa diye, sonra yandı diye bağıracağım. Biraz daha, biraz daha diye zorlayacaklar. Biraz daha sallayacağım, tekrar yandı diye bağırırken bu sefer bir kez... Küçük bir oğlanın lacivert ceketinin kolu altından: Ne olur salıncakçı, diyecek, biraz daha!.. Ben nasıl hatrını kırarım o yavrucakların?

Bu hikâye parçasında,

- I. Kişi
- II. Olay
- III. Zaman
- IV. Mekân

unsurlarından hangilerine yer verilmemiştir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

3. İhtiyar, parasından beş kuruş kesmek için dört gözle onu bekliyordu.

– Abe İbrâm, dedi , geçen senekinden az geldiler be. Hadi al şu yirmiye. Beş kuruş için laf etme.

İbrahim:

– Çeribaşı, dedi, ben senden bahşiş beklerken böyle halt karıştırırsan bir daha sefere işi başka türlü tutarız .

Bu parçayla ilgili,

- I. Yerel söyleyiş özellikleri yansıtılmıştır.
- II. Deyimlerle anlatım zengileştirilmiştir.
- III. Uzun cümleler anlaşılabilirliği zorlaştırmıştır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

4. Bir aralık, cebinden güzel, sağlam Japon misinasından bir olta çıkardığını gördüm. Hemen o söylemeden kendisine taze kesilmiş yemlerden verdim. Aldı. İtina ile iğneye yemi taktı. Deminki hüzünlü hâli geçmişti .

– Oğul, sen balıkçı mısın?

– Yok beybaba, dedim. Sandalcı ahabımdır. Meraklıyım .

– Ha, dedi, benim gibi desene. Gündüz utanıyorum. Ne olur ne olmaz gören olur. İnsanla alay ederler. Bak, derler; “Paşa balık tutuyor.”

Yüzüne hiçbir şey anlamadan baktım, sonra kılığına kıyafetine. Üstü başı alelade temizdi. Elli elli beş yaşlarında olduğu tahmin edilebilirdi.

Bu hikâye parçasıyla ilgili,

- I. Hevesli iki insanın konuşması verilmiştir.
- II. Açıklayıcı anlatımdan yararlanılmıştır.
- III. Kişilerden birinin bir korkusu dile getirilmiştir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

5. Geçenlerde yağmurlu bir akşam tıklım tıklım dolu bir ikinci mevki tramvay arabasında Şişli'ye doğru Taksim'den hareket etmiştik. Arka sahanlıkta idim . Her akşam böyle evime dönerken insanların arasına sıkışıp kalır, birçok şey düşünürüm ya da hiçbir şey düşünmeden söylenenleri dinlemekle zevklenirim. Bazen bu sahanlıklarda birdenbire bütün yabancılar herhangi bir müşterek fikir, bir hisle Pangaltı'ya kadar samimi bir dostluk tesis ederler. Bazen de herkes somurtur, herkes herkese sokulduğu hâlde, yabancılıklarını o kadar muhafaza ederler ki tramvaydan iner inmez üç dakika sonra aynı insanlar başka bir yerde, bambaşka bir tesadüfle buluşsalar bu akşam tramvayda hep beraber seyahat ettiklerini hatırlayamazlar.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisiyle ilgili çıkarım yapılamaz?

- A) Ulaşım araçları B) Yerleşim yerleri
C) İnsan ilişkileri D) İnsanların ruh hâlleri
E) Toplumsal fikir ayrılıkları

- 4K 6. Vali, mutemet, fırka kâtibi , inhisar müdürü, tahsil memuru, belediye reisi danslı çayda idiler. Vali pür neşe idi. Avrupa'da okumuş bir adamdı. Pırıl pırıl da tıraş olmuştu. Ne genç gözüküyordu. Tahsildarın karısı amma da güzel dans ediyordu ha!.. Bravo tahsildar.

– Tebrik ederim Refik Efendi. Tam asrın adamısın.

– Sayenizde beyefendi...

– Hadi bakalım, hadi. Bir fokstrot da sen oyna.

Tahsildar, siyah elbisesinin içinde şişman vücudunu oynatmadan salonu baştan başa bir dönüş döndü. Vali, tevazu ve istihza ile karışık tebessümlerle, alkışlarla onu bir cesaretlendirdi ki...

Bütün salon gülümsüyordu. Doktorlar, eczacılar, müddeiumumiler, hâkimler, hepsi hepsi.

Bu hikâye parçası ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Eğlence anlayışını yansıtan ifadeler kullanılmıştır
B) Salonda geçen bir olay anlatılmıştır.
C) Diyaloğa yer verilmiştir.
D) Kişi betimlemesi yapılmıştır.
E) Zamanı bildiren ayrıntılara yer verilmiştir.

1.

MOSTAR KÖPRÜSÜ

“Kültürlerin Buluşma Noktası”

Bosna Hersek'teki 9 Kasım 1993'te, Hırvat topçu birliklerince yıkılan, savaştan sonra orijinal hâliyle tekrar inşa edilen ve Neretva Nehri'nin üzerinde yükselen Mostar Köprüsü, kültürleri ve medeniyetleri buluşturmaya devam ediyor.

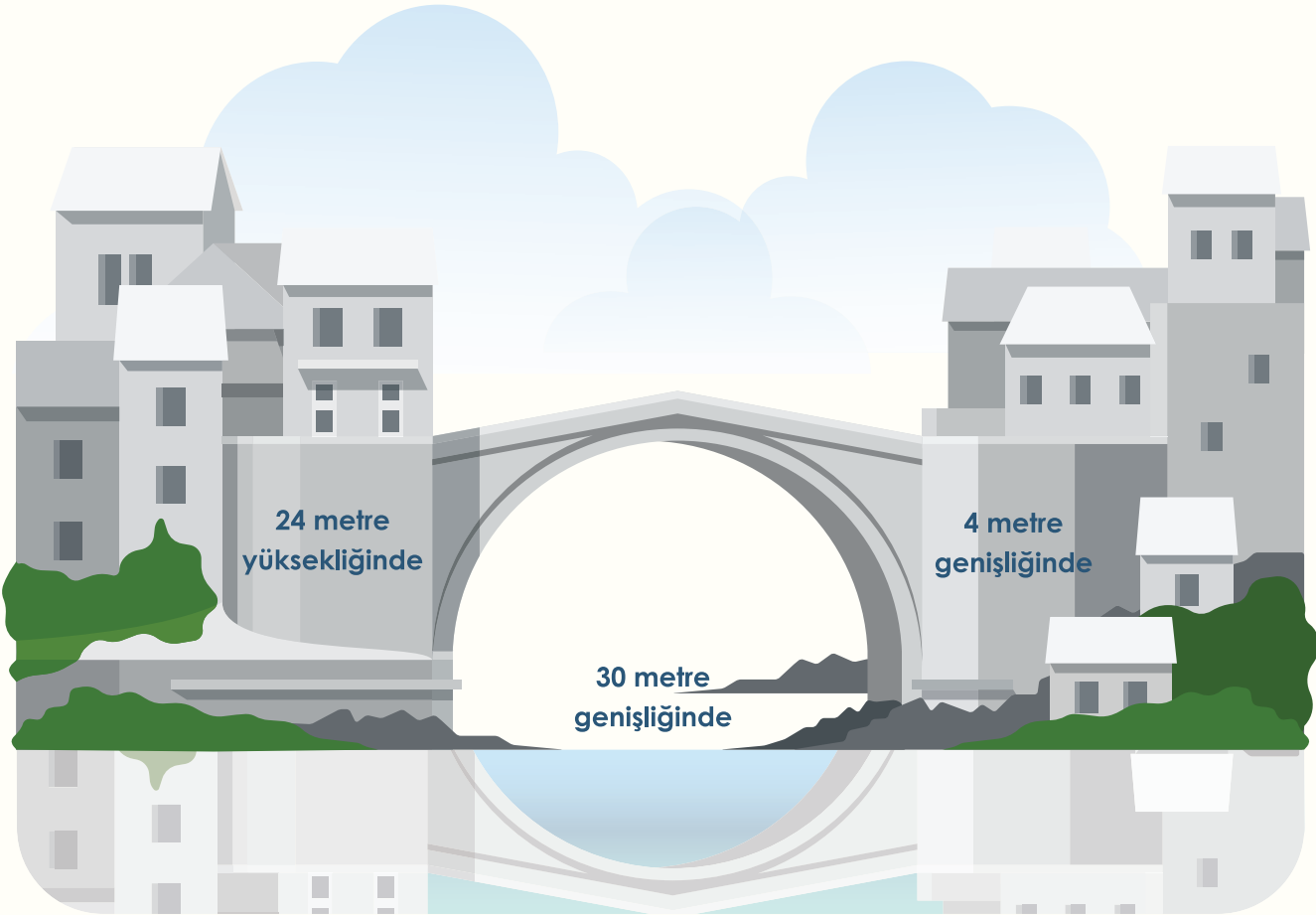
Mimar Sinan'ın talebesi
Mimar Hayrettin tarafından
1566'da inşa edildi.

2005'te UNESCO Dünya
Mirası Listesi'ne eklendi.

23 Temmuz 2004'te
yenilenmiş hâliyle açıldı.

Bosna savaşında Hırvat
birliklerinin köprüye saldırmasıyla
9 Kasım 1993'te yıkıldı.

TİKA, UNESCO, IRCICA ve
Dünya Bankasının desteğiyle
yeniden inşasına başlandı.

Bu infografikten “Mostar Köprüsü”yle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Boyutlarına B) Mimarına C) Yapım zamanına D) Yeniden inşa nedenine E) Coğrafi önemine

2. Niğde ile Kayseri arasındaki yolu, Faruk Nafiz'in İstiklâl Muharebesi senelerinde kona göçe üç günde aştığı o uzun mesafeyi, ben, bugün otoray denen yeni icat bir alet içinde, âdeta uçarak geçiyorum. Akşamın beş buçuğunda daha Niğde istasyonunda kahve içiyordum. Sokak fenerleri yanarken Kayseri'de olacağım. Bisikletin ilk icadı zamanlarında ona verilen şeytan arabası ismini bu otoraya saklamak lazım! Otoray, görünüşte yirmi otuz kişilik büyücek bir otobüs. Fakat ikisi arasında âdeta nalınlı adam ile patenli adam farkı var. Otobüsün mütemediyen taşla, toprakla boğuşmasına mukabil Otoray, cilâlı çelik raylar üstünde yağ gibi kayıyor.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Bilgilendirme amacı
B) Karşılaştırmalı anlatım
C) Benzetme
D) Duyguları harekete geçirme
E) Betimleyici unsurlar

3. Sevimli bir Japon evi... Dış kapıdan karşıladılar. Genç bir Japon kıızı buyurun, diyor. Önümüze terlikler kondu, ayakkabılarımızı orada bıraktık. Bahçeye bakan bir koridor, sonra geniş bir oda. Terlikler kapıda kalacak, çorapla girilecek. İki adım terlikle attım, sonra hatırlayıp döndüm. Orta yerde alçacık bir masa, yerde hasırlar, üstlerinde minderler. Yanımda kocaman bir vantilatör, dönüp duruyor. Dışarıdaki sıcağa rağmen içerisi serin. Burası Hiroşima Evi. Adı böyle. Atom bombası hastalarının dinlenme yurdu. 1957'de kurulmuş.

Bu parçada aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangisi kullanılmıştır?

- A) Açıklayıcı – tartışmacı
B) Tartışmacı – betimleyici
C) Açıklayıcı – betimleyici
D) Tartışmacı – öyküleyici
E) Mizahi – betimleyici

4. Otuz Ağustos Dumlupınar Töreni'ni görmek, kahraman Mehmetçiği yattığı topraklarda ziyaret etmek istemiştım. Tren, Dumlupınar Abidesi'nin kurulduğu tepenin eteklerinde durdu. Bizi tepeye çıkaracak otomobiller hazırlanıncaya kadar ben köyü dolaştım. Zavallı toprak evlere girdim. Penceresiz izbelerde, köyün otuz derecelik sıcaklığında, ağzı burnu kebelere örtülmüş, çuvallara sarılmış, sarmalanmış çocukları gördüm. Dört yanımda bana aval aval bakan kadınlara sordum:

– Buraya niçin geliyorlar, tepeye niçin çıkıyorlar?

Aldığım karşılık şu oldu:

“Kim bilir? Biz ne biliriz? Türbe mi var, ziyaret mi var? Her yıl böyle akın akın gelip yukarı çıkarlar...”

Yüreğim derinden, çok derinden sızlamıştı!

Bu parçayla ilgili,

- I. Gezilen köyün yoksul ve perişan hâli yansıtılmaya çalışılmıştır.
II. Köylü kadınların bilgisizliğinden kaynaklanan üzüntü dile getirilmiştir.
III. Kişisel gözlem ve dikkatler, betimleyici unsurlar kullanılarak aktarılmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

5. Gezdiğiniz şehrin kendi hayatından bir sayfa görmek isterseniz turistlerin yollarından biraz uzaklaşmanız lazım gelir. Dil bilmiyorsanız bu gibi yerlerde biraz zahmet çekersiniz, buna şüphe yok fakat göreceğiniz ve tadacağınız yenilikler bu zahmete değer. Hele İtalya'da iseniz dudaklarınızdan samimi tebessümleri eksik etmezseniz sizinle çabuk ahbap olurlar, bu tebessümlere birkaç da “Molta Bella”lar ilave edebilirsiniz, gönülleri çabuk kendinize çekersiniz. O zaman, memleketlerini pek güzel bulan ve gördüklerinden memnun görünen yabancılara yardım etmeyi her İtalyan bir vatan borcu bilir. İşte bu küçük Ristorante'de de öyle oldu. Garsonlar ve lokanta patronu bizimle uzun uzadıya meşgul oldular.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Konusu İtalya olan bir gezi yazısından alınmıştır.
B) İtalyanlara dair gözlemler aktarılmıştır.
C) Bir gezginin yapması gerekenler aktarılmıştır.
D) Şart cümleleriyle ileti belirginleştirilmiştir.
E) Olay anlatımıyla okurda merak uyandırmıştır.

Bir edebiyat araştırmacısı, "Klasik Yapıtların Dijital Dönüşümü ve Estetik Kaygı" başlıklı makalesinde şu iddiayı ortaya koyar: "Geleneksel edebî eserlerin dijital platformlara (etkileşimli oyun, kısa dizi vb.) uyarlanması, okurun metinle kurduğu 'derinlikli bağ' yerine 'hızlı tüketime dayalı etkileşimi' getirmektedir. Bu durum, eserin estetik çekirdeğinin zayıflamasına ve alıcının zihnindeki kurgusal karmaşıklığın basitleşmesine yol açmaktadır."

9. sınıf öğrencisi Selim, bu iddiayı test etmek amacıyla okulundaki 200 arkadaşına klasik bir romanın hem orijinal metnini hem de dijital uyarlamasını inceleyerek bir anket uygular. Katılımcılardan, her bir edebî deneyim alanı için hangi formatın daha etkili olduğunu seçmeleri istenir. Selim, elde ettiği verileri aşağıdaki tabloda düzenler:

Tablo: Edebî Deneyim Alanlarına Göre Format Tercih Oranları(%)

Ölçülen Edebî Deneyim Alanı	Orijinal Metin Tercihi (%)	Dijital Uyarlama Tercihi (%)
Karakterlerin Psikolojik Derinliğini Analiz Etme	85	15
Hikâyeye Duygusal ve Anlık Dahil Olma	22	78
Yazarın Üslup Gücünü ve Dil Estetiğini Fark Etme	92	8
Karmaşık Olay Örgüsünde Neden-Sonuç İlişkilerini Kurma	65	35

1 - 5. soruları yukarıda verilen bilgilere göre cevaplayınız.

1. Bu bilgilere göre Selim'in merak ettiği konu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dijital mecraların klasik eserlerin popülaritesini artırmadaki rolü
- B) Teknolojinin gençlerin metin okuma alışkanlıklarının gelişimine katkısı
- C) Eserin sunum şeklinin alıcının eseri çözümleme süreci üzerindeki etkisi
- D) Klasik eserlerin dijitalleşmesi sırasında karşılaşılan etik sorunlar
- E) Etkileşimli mecraların eğitimde materyal olarak kullanılma biçimi

2. Selim bu verilere ulaşabilmek için arkadaşlarına aşağıdaki sorulardan hangisini sormuştur?

- A) Klasik bir eseri okumak mı yoksa uyarlamasını izlemek mi zaman açısından daha tasarrufludur?
- B) Dijital uyarlamalar, gençlerin klasik eserlere yönelik ön yargılarını kırmakta ne ölçüde başarılıdır?
- C) Belirtilen hangi formatın sizin üzerinizde daha baskın bir etki bıraktığını düşünüyorsunuz?
- D) Günümüzde basılı kitapların yerini tamamen dijital içeriklerin alacağına inanıyor musunuz?
- E) Edebi eserlerin dijital uyarlamalarında görsel kurgu hazırlanırken nasıl bir yol takip edilmelidir?

3. Selim, makaledeki "estetik çekirdeğin zayıflaması" ve "kurgusal karmaşıklığın basitleşmesi" iddialarını doğrulamak için tablodaki hangi veri grubuna öncelikle odaklanmalıdır?

- A) Karakterlerin Psikolojik Derinliğini Analiz Etme – Hikâyeye Duygusal ve Anlık Dahil Olma
- B) Karakterlerin Psikolojik Derinliğini Analiz Etme – Yazarın Üslup Gücünü ve Dil Estetiğini Fark Etme
- C) Karmaşık Olay Örgüsünde Neden-Sonuç İlişkilerini Kurma – Hikâyeye Duygusal ve Anlık Dahil Olma
- D) Hikâyeye Duygusal ve Anlık Dahil Olma – Yazarın Üslup Gücünü ve Dil Estetiğini Fark Etme
- E) Yazarın Üslup Gücünü ve Dil Estetiğini Fark Etme – Karmaşık Olay Örgüsünde Neden-Sonuç İlişkilerini Kurma

4. Selim, kendi okulunda elde ettiği bu sonuçların “bilimsel geçerliliğini ve güvenilirliğini” değerlendirmek isterse bir sonraki adımda ne yapmalıdır?

- A) Ankete katılan öğrencilerin edebiyat dersindeki başarı notlarını tabloya ekleyerek ilişki kurmak
- B) Tablodaki sayısal verileri daha karmaşık bir grafik modeline dönüştürerek görselliği zenginleştirmek
- C) Ulaştığı bulguları, alanında uzman bilim insanlarının bilimsel araştırma sonuçlarıyla kıyaslamak
- D) Anketi cevaplamayan öğrencilere ek süre vererek okuldaki tüm öğrencilerin ankete katılımını sağlamak
- E) Soruların dilini sadeleştirerek anketi sadece ortaokul düzeyindeki öğrenciler üzerinde yeniden denemek

5. Tablodaki veriler ve araştırmacının iddiası bütüncül bir bakış açısıyla analiz edildiğinde ulaşılabilecek en tutarlı çıkarım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dijitalleşme, klasik edebî eserlerin hem geniş kitlelere ulaşmasını sağlamış hem de bilinirliğini artırmıştır.
- B) Etkileşimli platformlar, okuru etkin bir okuyucuya dönüştürdüğü için eserin estetik değerini artırmaktadır.
- C) Eserlerin dijital uyarlamaları, genç neslin kitap okuma hızını ve söz dağarcığını olumlu yönde etkilemektedir.
- D) Edebî eserle etkileşim hızı arttıkça alıcının edebî metni derinlemesine çözümleme yetisi zayıflamaktadır.
- E) Edebî eserin dijital uyarlaması okurun zihinsel süreçleri üzerinde kalıcı bir değişim yaratmamaktadır.

Bir lise öğrencisi olan Selim, yaz tatilinde bir roman okuduktan sonra romanda anlatılan mekânları yerinde görmek için bir İstanbul gezisi planlar. İlk olarak Fatih semtine gider; buradaki geleneksel mimariyi, cami avlularındaki huzuru ve mahalle kültürünü gözlemler. Ertesi gün ise romanın diğer ucunu temsil eden Beyoğlu ve Harbiye civarını ziyaret eder. Buradaki modern mağazalar, Batılı tarzda eğlence mekânları ve hızlı yaşam akışı dikkatini çeker. Romanda anlatılanlarla paralel olan bu gözlemlerinin doğru olup olmadığını anlamak için bir araştırma yapmaya karar verir. Romanın yazıldığı döneme ait gazete arşivlerini tarar, bilimsel sosyolojik makaleleri inceler ve nihayet bir sonuç raporu hazırlar.

6 - 7. soruları yukarıda verilen bilgilere göre cevaplayınız.

6. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi Selim’in yazdığı araştırma sonuç raporunda yer alabilir?

- A) Şehirdeki mekânsal farklılıklar toplumun zıt değer yargılarını temsil eden birer simgedir.
- B) Edebî eserlerdeki kurgusal mekânlar gerçek hayattaki toplumsal yapıdan bağımsızdır.
- C) Gazete arşivleri ve sosyolojik makaleler tarihî gerçekleri saptırmak amacıyla kullanılabilir.
- D) Modern yaşamın getirdiği hızlı değişim ekonomik kaygılar sonucunda ortaya çıkmıştır.
- E) Geçmiş dönemlere ait kültürel unsurlar günümüzdeki mimari yapılar üzerinde etkisiz kalmıştır.

7. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi Selim’in araştırması sonucunda ulaştığı çıkarımlardan biri olamaz?

- A) Doğu-Batı çatışması sadece bir semt ayrımı değil hayatın her alanına yayılan bir zihniyet farkıdır.
- B) Tarihî semtlerdeki geleneksel mahalle kültürü modernleşme süreciyle birlikte yok olmuştur.
- C) Toplumun farklı kesimlerinin değer yargıları geçen zamana rağmen keskin değişimlere uğramamıştır.
- D) Romana yansıtılan zıtlık ve çatışma gerçek hayatta karşılığı olan bir olguya dayandırılmıştır.
- E) Roman, yazarın hayal gücüyle hayatın birleşmesi sonucu ortaya çıkan yansımaları içerir.

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 2. DÖNEM 1. YAZILI SINAVI-1

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. Aşağıda Memduh Şevket Esendal'ın *Sinema* adlı hikâyesinden alınan bu hikâye parçasının türünü belirleyerek bu türe ait beş (5) özellik yazınız.

En uçtaki bölmede şişmanca bir beyle genç bir hanım, oturuyorlar. Erkek, yeni açılmış bir bankanın müdür muavini suratı var. Talibin gülerken baktığı yağlıca, iri bir surat. Kadın, biraz düşünceli, biraz mahzun görünüyor. Gülüyor ama gene mahzun. Sanki içi sıkılıyor yahut hafif sancısı var. Erkek, bu güzel kadına, yağlarına, piriçlerine, pastırmalarına, sucuklarına bakan, zengin bakkal yüzü ile bakıyor.

(...)

Sinema başlamasına yakın, localardan birine dört efendi daha geldi. Belli ki, halleri vakitleri yerinde adamlar. Temiz giyinmek istemişler ama becerememişler. Birinin şapkası kulaklarına geçmiş, ötekini ceket omuzlarından düşüyor. Sonradan öğrendim ki, bu efendiler ticaret kongresine gelmiş delegelermiş.

(...)

Hikâye türü:

Özellikler:

1.

2.

3.

4.

5.

2. Olay hikâyesinin yapı, dil ve anlatım özelliklerine uygun vatanseverlik değerinin işlendiği kısa bir hikâye yazınız.

3. Aşağıdaki dörtlükleri şiirin yapı unsurları bakımından doldurunuz.

a)

Bülbül hevestir ötmeye,
Güle sarmaşık yatmaya,
Bağban kasdeyley satmaya,
Gül kadrini bilmez imiş.

Kafiye Düzeni: _____
Nazım Birimi: _____
Ölçü: _____
Kafiye: _____
Redif: _____

b)

Sen, kaçan ürkek ceylânsın dağda,
Ben, peşine düşmüş bir canavarım!
İstersen dünyayı çağır imdada;
Sen varsın dünyada, bir de ben varım!

Kafiye Düzeni: _____
Nazım Birimi: _____
Ölçü: _____
Kafiye: _____
Redif: _____

4. Gezi yazısı türünün özelliklerini yansıtan kısa bir parça yazınız. (Yazdığınız parça; gezi yazısı türüne özgü yapı ve üslup özellikleri ile yazım ve noktalama kurallarına uygunluk bakımından değerlendirilecektir.)

Kısa Bilgiler

Romanda Anlatım Teknikleri

1. Anlatma

Anlatıcının birtakım olayları ve bu olaylar çerçevesindeki insanları, belli bir mekân ve zaman unsuruyla okuyucuya nakletmesidir. Bu tekniğin kullanıldığı yerlerde okur, metinle kendi arasındaki anlatıcının bakış açısıyla, onun sunumu ve tercihleriyle sınırlı kalır ve olaya belli bir mesafeden bakmak zorundadır.

2. Gösterme

Varlıklar, kişiler, olaylar orada kimse olmadan doğrudan okuyucuya aktarılır. Bu teknikle roman kişilerinin iç dünyalarının verilmesi amaçlanır. Yazar aradan çekilir, okuyucu olaylarla baş başadır. Daha çok modern romanlarda görülür.

3. Özetleme

Anlatıcının kişileri ya da hakkında bilgi vermek istediği herhangi bir şeyi özetleyerek aktarmasıdır. Bu teknik, zaman atlaması ve genellemeler çerçevesinde oluşur.

4. Geriye Dönüş

Romanlarda anlatıcının olayları açıklamak, bir problemi çözmek için çeşitli yöntemlerle şimdiki zamandan geçmiş zamana dönmesine denir. Bu teknik, romanın gerçekliğine önemli ölçüde etki eder. Olayların arka planıyla ilgili bilgiler verdiği için gelecekte olabilecek olaylar ve kişilerin şu anki konumlarıyla ilgili fikir sahibi olmamızı sağlar.

5. İç Çözümleme

Kişilerin ve durumların gözle görülemeyen taraflarının anlatılmasıdır. Tahliller, psikolojik ve sosyolojik olabilir. Kişilerin iç dünyası, yazar tarafından açıklanır.

6. Bilinç Akışı

Kahramanın söylenmemiş düşüncelerinin, mantıksal bir sıralama ve gramer kuralı endişesi taşımadan düzensiz bir şekilde, çağrışım ilkesi doğrultusunda okuyucuya aktarılmasıdır.

7. Diyalog

Olay içerisindeki kişilerden iki veya daha fazla kişinin karşılıklı konuşulmasıdır.

8. İç Monolog (İç Konuşma)

Yazarın anlatmak istediklerini, kahramanın kendi ağzından, kafasından geçenler şeklinde okuyucuya aktarmasıdır. İç monologlarda, kahramanın kendi kendine konuşması söz konusudur.

9. Pastiş

Bir sanatçının üslubuna, tarzına, dil ve anlatım özelliklerine; onu anımsatan, çağrıştıran bir şekilde öykünmeye denir. Pastiş, sanatçının dil ve anlatım özellikleri ile sözleri taklit edilerek gerçekleşir.

10. Parodi

Ciddi olarak kabul edilen bir eserin tümünü ya da bir bölümünü biçim ve içerik açısından değiştirerek abartma, çarpıtma yoluyla komikleştirmeye denir. Parodi, içerikle ilgili bir taklit gibidir. Pastiş ise belli bir türün üslubunu, anlatma formlarını taklit eder.

11. İroni

Anlatılmak istenenin alay olduğunu belli edecek biçimde tersinin söylenerek anlatılmasına denir. Tersinden anlam yükleme yöntemi ile gerçeğe vurgu yapılarak sarsıcı bir etki yapılır.

Kısa Bilgiler

OTOBİYOGRAFI (ÖZ YAŞAM ÖYKÜSÜ)

Bir kişinin kendi hayat hikâyesini anlattığı yazı türüdür.

- Otobiyografiler insanların hayattan öğrendiklerini başkalarıyla paylaşma arzusunun sonucu olarak doğmuştur.
- Yazar, doğduğu andan otobiyografiyi yazdığı ana kadar yaşadığı olayları eserinde anlatır.
- Yazar, eserinde anlatmaya değer gördüklerini kronolojik sıra gözeterek yazar.
- Tanınmış kişilerin otobiyografileri yazıldığı dönemin tarihine ışık tutar.
- Otobiyografi yazarının birincil kaynağı gündüktür. Yazar, hayat hikâyesini yazarken tuttuğu gündükten yararlanır. Gündük tutmamışsa yaşadığı olayları hatırlamak için geçmişe dönük araştırma yapar, aile bireylerinden, arkadaşlarından, meslektaşlarından yararlanır.
- Otobiyografide anlatım birinci ağızdan yapılır, açıklayıcı ve öyküleyici anlatım türleri kullanılır.
- Otobiyografiler öznel bir anlayışla yazılır, kişi kendisiyle ilgili olayları anlatırken tam anlamıyla nesnel davranamaz.
- Hikâye ve romanlarda otobiyografi türünden yararlanılmıştır. Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, Nazım Hikmet'in *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim*, Necip Fazıl Kısakürek'in *Kafa Kâğıdı*, Şevket Süreyya Aydemir'in *Suyu Arayan Adam* adlı eseri otobiyografi türünde yazılmış başlıca romanlardır.
- Ömer Seyfettin, Sait Faik Abasıyanık gibi hikâyecilerin eserlerinde otobiyografik anlatım özelliklerine rastlanmaktadır.

Etkinlik-4

1914'te İstanbul'da doğdum. Babam Riyaseticumhur armoni orkestrası şefi klarinetist Veli Kanık. Anne tarafımdan da sanatla uğraşanlar varsa da hep amatör kalmışlardır. Çocukluğum umumiyetle İstanbul'da geçti. Cihangir'de ve İstanbul'un muhtelif semtlerinde oturduk. Annem bir eşraf azıdır. İlk tahsilimi Galatasaray'da yaptım. Sonra babamın işi Ankara'ya nakledilince Ankara Lisesinde okudum. Edebiyat merakım da ilk mektepten başladı. İlk zamanlar yalnız şiir değil başka tarz yazılar da yazıyordum. Sonra şiir çalışmalarımın gelişmesinde çok tesiri olan iki arkadaşım Oktay Rifat'ı yedinci sınıfta tanıdım. Melih Cevdet ile arkadaşlığımız bir iki sene sonra başlar. O tarihlerden sonra bu iki arkadaşım ile aynı meseleler üzerinde düşündük, konuştuk. Bu arkadaşlık, mektepten sonra da devam etti. Şiir tarzlarımız arasındaki yakınlık da bu münasebetin yakınlığından olsa gerektir. Lise, 1933'te bitti.

Aşağıda verilen özelliklerden hangilerinin verilen parçada bulunduğunu işaretleyiniz.

ÖZELLİKLER

1) Bir otobiyografiden alınmıştır.	☐	4) Doğrudan anlatıma başvurulmuştur.	☐
2) Kapalı bir anlatım söz konusudur.	☐	5) Nesnel anlatımdan yararlanılmıştır.	☐
3) Açık, anlaşılır bir dille yazılmıştır.	☐	6) Sözcüklerin çağrışım gücünden yararlanılmıştır.	☐

1. Ben de onların arasındaydım ve onların arasında büyüğüm de yoktu. Yalnız bende meçhul bir hastalık vardı, sekiz yaşımdan beri çekiyordum. Ben de o muayene odasının ve nice muayene odalarının önünde senelerce bekledim. Benim yanımda büyüğüm de yoktu. Yalnız başıma demir parmaklıklı kapıdan içeriye girerdim, dokuzuncu hariciye koğuşuna doğru ağaçların bile sıhhatine imrenerek yürürdüm, camlı kapıların garip bir beyazlıkla gözlerime vuran ve içimde korku ile karışarak yuvarlanan parıltıları arasında o dehlize girerdim.

Bu parçanın yer aldığı romanın türü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Polisiye B) Otobiyografik C) Sosyal
D) Tarihî E) Macera

2. Aklından katliamlar geçti Mürşit'in, kırımlar, linçler. Geçmişte kalanlar, gelecekte gününü bekleyenler. Cehennem geçti aklından. Dünyanın hâlâ soğumadığını düşündü. Katılmış kabuğunun üstünde sefil hayatlarını yaşadıkları bu gezegenin çekirdeğinin hâlâ kızgın bir eriyik olduğunu, cehennemin dünyanın uzağında, bilinmeyen soyut bir yerde değil, tam ortasında, ayaklarını bastıkları toprağın altında bulunduğunu, ortak cehennemlerini dünyanın çekirdeğinde, kendi cehennemlerini kendi çekirdeklerinde taşıdıklarını düşündü. Tanrı'nın elinin dünyayı içi pelteleşmiş bir meyve gibi ikiye yardığını hayal etti, ortasından taştan kızgın cehennem lavları onu yuttu.

Bu parçada aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisi kullanılmıştır?

- A) Geriye dönüş B) İç konuşma
C) İç çözümleme D) Diyalog
E) Montaj

3. • Hileden, ince hesaplardan ve taktiklerden tiksiniyordu; insanın küçülüşünü, en iğrenç arsızlığını bulurdu bunlarda... İnsanın kendi kendisini saymayışı bulurdu.
- Osman Bey, bu davalarla ilgilenmekte, kararını da davacının ve davalının Türk mü, Bizanslı mı, Tatar mı, Kayılı mı değil mi, Müslüman ya da İsevi mi bakmadan, aklı doğruya nasıl yatıyorsa öyle vermektedir.
- Haberi gönderen, getiren sağ olsun. Biz iyilikleri ve yararlılıkları ödemek için yaşarız. Efendin bilir, sen de bil; herkes bilsin ve bilecektir.
- Elbette kaleyi bırakıp kaçmayacaklar, elbette bahtlarına kalan tek teselliyi kaçırmayacaklardı. Bu kalenin, görünüşü yürek sızlatacak kadar zavallı bu Meclis binasının önünde, şehitlik şerbetini içeceklerdi.

Bu parçalar aşağıdaki değerlerden hangisiyle ilgili değildir?

- A) Vefa B) Saygı C) Adalet
D) Dürüstlük E) Vatan sevgisi

4K

4. "Saygı? Evet. Ve bu mühim bir şeydi. Genç bir adamın yaşça da makamca da kendinden çok büyüklerde saygı uyandırması elbette küçümsenemezdi. Ama saygı kuru bir şey olarak kalabilir hattâ Vali'nin mektubu bu gibi bir sebeple pek güzel taklit de edilebilirdi.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangileri mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) I ve III B) I ve V C) III ve V
D) III ve IV E) IV ve V

5. Şövalye Notüs Gladyüs, boğazından kaynar kurşun akıtılmış gibi yanarak uyandı; ilk anda nerede bulunduğunu hatırlamaya çalıştı. Başının üstünde isten kapkara olmuş kubbemsi bir tavan, iki yanda tuğladan direklerle tutturulmuş iki kemer vardı. Bunları küçük bir yağ kandilinin ölü ışığı belli belirsiz aydınlatıyordu. Issızhan'da olduğunu hatırladı. Yatarken yanına koyduğu su testisini alıp kafasına dikti, bir solukta yarısına kadar içti. Uyanmasına sebep olan gürültüye hırıl hırıl soluyarak kulak verdi. Gürültü avludan geliyordu. Yattıkları yerin kalın demir parmaklıklı küçük penceresinde, gecenin karanlığı açık laciverte dönmüştü.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) 3. kişi anlatım benimsenmiştir.
B) Zaman, sabaha karşıdır.
C) Mekân Issızhan'dır.
D) Betimleme yapılmıştır.
E) İç çözümleme yapılmıştır.

6. Bacıbey sağ elindeki çözükle yayı sopa gibi tutuyordu. Sol eli kılıcın kabzasında, suratı asık, gözleri yerdeydi. Meydanın acemisi olan, belli bir yeri bulunmadığı için, kimlerin sırasında duracağını bilmeyen oğluyla hiç ilgili değildi. Gâvur olsun, Müslüman olsun, dünyanın bütün ülkelerinde hatta vahşi Frenk diyarlarında bile savaşçı, silah taşıma hakkına sahip bütün erkekler on dört yaşına basar basmaz ergin sayılıyor, babasının ya da ağabeyisinin yerini alıyordu. Kendisi on altısını bitirmişti. Dilerse gaziler bölümüne katılır, Demircan'ın yerine geçer, dilerse kuşak töreni isteyip Ahi yiğitleri arasına girerdi. Ahiler toptan, gaziler büyük çoğunluklarıyla, Osman Bey'i tutuyorlar; barışta aklına, savaşta yiğitliğine güveniyorlardı.

Bu parçayla ilgili,

- I. Toplumsal kabul ve inanışlara yer verilmiştir.
II. Bir idarecinin önemli özellikleri sezdirilmiştir.
III. Mizahi anlatımdan yararlanılmıştır.
IV. Ruhsal çözümlemeler yapılmıştır.
V. Toplumun önde gelen gruplarına değinilmiştir.

yargılarından hangileri söylenemez?

- A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) III ve IV
E) IV ve V

7 – 8. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Eskilerde, çok kalabalıkmış bu Ertuğrul Bey'in ucu... Yollar kesilince giden gitmiş. Birazı da Ertuğrul Bey çapul akınlarını yasakladığından savuştu. Şimdilerde, evet, daralmıştır Türkmen'in geçimi. Kıracıkta toprağın tohumu geri vermediği yıllar çoktur. Sürüleri azaldı bunların günbegün. Sürüler azalınca yapağı azaldı. Yapağı azalınca karılar kilimleri, halıları, heybeleri, yastıkları neyle dokusun? Birkaç yıl üst üste dutlara vurgun geldi, çekirge uğradı. Yaprak kalmadı ki böcek kozaya dönebilse. Bu sıralar, Türkmen'in durumu kötü gayet. Et yemeyince "Ekmeğe yedim." saymayan Türkmen şimdilerde ekmeği bulamaz olmuştur. "Av eti olunca ablam alır gider de fukara Demircan eniştem et yüzü görür." diyecekti. Yabanın Frenk'ine, eniştesinin yoksulluğundan yanıp yakılmayı uygun görmedi. Rahmetli babam, "Ekmeğe eskilerde arslanın ağzındaymış, Mavro oğlum, şimdilerde işkembesine inmiştir. Pençe salıp ele geçirilmesi cihan pehlivanlarına kalmıştır." derdi.

– Nasıl çeker çevirir beyliğin işlerini geliri olmayan herif?

– Türkmen kitabının kavline, varlıklılar, mallarının onda birini yoksullara verecek. Hristiyan reayadan haraç alır. Alır, dedimse, varsa alır. Ertuğrul Bey'in gücü yeterse yoksula, üste verdiği olur. Bu sebeple beylik sürüleri azalmıştır iyicene!

7. Bu parçayla ilgili,

- I. Hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.
II. Zaman ve mekân belirsizdir.
III. 3. kişili anlatım tercih edilmiştir.
IV. Psikolojik romandan alınmıştır.
V. Bilinç akışı tekniği kullanılmıştır.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) III ve V
E) IV ve V

8. Bu parçadan hareketle Türkmenler hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Merhametli bir idarecinin yönetimindedirler.
B) Fakirlik ve imkânsızlık içinde yaşamaktadırlar.
C) Besin kaynaklarına ulaşmakta zorlanmaktadırlar.
D) Geleneklere bağlılıklarını sürdürmektedirler.
E) Yerleşik hayata alışmaya çalışmaktadırlar.

1. İnsana zamanı da vakti de unutturan tipili bir günde yayla
boğuk havlama ve ulamalarla ayaklanmıştı. Yörüklerler
Küçük Ağa'nın on adamı köpeklerin peşine düştüler ve sırtta,
çamlığın bitimindeki yolda Çolak Salih'i buldular. Çolak
arkadaşını sırtlamış sallana sallana yürümeye çalışıyordu.
Neredeyse yere yığılıverecekti. Tipiden ve açlıktan bitmiş
gitmişlerdi.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinin kökü diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün kökü fiildir?

- A) Kapıyı açıp dışarı çıkan şoföre yaklaşırken arkada oturan adamın sıkıntılı, kızgın gözlerini gördü.
B) Herkes kendi tutamağının en iyi, en yüksek olduğuna inanır.
C) Traktör alamadıkları için köylü kendisiyle alay etmeye başlamıştı.
D) Selam bile vermeden gürültüler içinde yanlarından hızla geçti.
E) Beden kalınlığında demetler, patozun doymak bilmeyen ağzından iceri devriliyordu.

3. Kemal Tahir'in bir romancı olarak çıktığı uzun ve meşakkatli
volcülüğünün ilk durağı ve ilk romanı olan Sağırdere,
insanımızın yoksulluk ve gurbetle sınındığı, genç
Cumhuriyet'in taşradaki sancılarına odaklanıyor.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisinin kökü isim değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Geçenlerde ona bakıyorlardı. Bir adama çarptı; sonra birine daha... Gittikçe uzaklaşan otobüse yetişemeyeceğine inanamıyordu. Bunun bir yolu olmalıydı. Otobüs ilerde, başka taşıtların arasında kayboldu. İnsanların hızlı yaşadıkları bir çağda olduğunu niçin unutmuştu?

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerin yapıları aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

- A) Türemiş – basit – birleşik – basit
B) Basit – türemiş – birleşik – birleşik
C) Türemiş – basit – birleşik – birleşik
D) Basit – birleşik – türemiş – birleşik
E) Birleşik – basit – birleşik – basit

5. Bahçesaray bana, umut ve kuvvet veriyordu, imanımı artırıyordu. Akşamüstüydü. Güneşin son ışıkları Han camilerinin minarelerinden inip harem kulelerini, saray bahçelerini, tepeleri tarayıp batıya çekiliyordu. Tahta bir köprünün korkuluğuna dayanıp bunun kıyısında cenk oyunu oynayan çocukları seyrettim.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi yapım eki almamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. (I) "Bir İçim Su" daki yazıları okurken Anadolu'yu bir tarih penceresinden görür gibi oluruz. (II) Hatta ta Orta Asya'ya dek uzanır gider düşümler. (III) Ne var ki derinliği olmayan bir duyarlılıktır bu. (IV) Tarih içinde insanımızı düşsel bir görüntüyle izleriz. (V) Onu oluşturan öğeler sunulmaz bize.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir sözcük önce çekim eki sonra yapım eki almıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. (I) Küçüklüğümden beri kitap okumayı çok severdim. (II) Okurken başka bir dünyaya girer bütün dertlerimi unuturdum. (III) Sivas'a geldiğim ilk aylarda yine aynı şekilde yapıyordum. (IV) Hatta biraz şiire de hevesim vardı. (V) Zaman zaman gazeller, şarkılar yazmaya çalışıyordum.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde birleşik sözcük vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Ağaçların I bile sıhhatine imrenerek yürüdüm. Ben de onların arasındaydım ve onların arasında II büyüğüm de yoktu. Yalnız bende meçhul bir hastalık III vardı, sekiz yaşımdan beri IV çekiyordum. V

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük ilgi durumu eki almıştır.
B) II. sözcük iyelik eki almıştır.
C) III. sözcük zaman eki almıştır.
D) IV. sözcük yapım eki almıştır.
E) V. sözcük kişi eki almıştır.

9. Göl kıyısında bir kasabada doğdum. Bundan dolayı erken yaşta yüzmeyi öğrendim. Çocuk bakıcılarıyla yetiştiğim için de erken yaşta ortadan kaybolmayı öğrendim. Annem önceleri otel, daha sonra da restoran işletti. Bütün gün çalıştığı için, kendime hep klasik anlamda bir annem, olsun istedim.

Bu parçada aşağıdaki durum eklerinden hangisi yoktur?

- A) Yönelme B) Bulunma C) Ayrılma
D) İlgi E) Belirtme

10. Birkaç I satır okuduktan sonra göğsünden ağzına II doğru bir sıkıntının III yükseldiğini hissetti; IV gözlerini karısına doğru çevirmekte kısa V süren bir gecikme oldu.

Bu parçada numaralanmış sözcükler yapıları bakımından ikişerli eşleştirilirse hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. O sabah, babamı bahçede I bulduğumuzda, bize her zamanki gibi denizin mucizelerini anlatmadı. Yosunların, balıkların, II bizim taş, toprak sandığımız tuhaf oluşumların aslında ne yararlı canlılar III olduğuna, tükenen IV besin kaynaklarına karşın, denizlerin bir kurtuluş vadettiğine ve bir hazine sunduğuna dair uzun bilimsel V konuşmasını yapmadı.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi hem yapım eki hem de çekim eki almıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Yolculukların en çilelisi aşk için yapılandır. Ve zorluk ne kadar artarsa aşk o kadar kıymete biner, o kadar anlam kazanır, o kadar vazgeçilmez bir hâl alır.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Birleşik sözcük
B) Gövdeden türemiş sözcük
C) Durum eki almış sözcük
D) Ek-eylem eki almış sözcük
E) Olumsuzluk eki almış sözcük

MERT'İN ADA ARŞİVİ

Araştırmacı Mert, yeryüzündeki farklı kara parçalarını kökenlerine göre gruplandığı bir çalışma yürütmektedir. Arşivindeki notlarda ada türleri şu teknik özelliklerle tanımlanmıştır:

I. Grup: Bu alanlar aslında ana karaların (kıtaların) deniz seviyesi altında kalan devamı niteliğindeki “kıta sahanlığı” üzerinde yer alır. Jeolojik yapıları, komşu oldukları kıta ile tamamen aynı toprak ve kayaç özelliklerine sahiptir. Örnek olarak Kuzey Amerika’nın bir uzantısı olan Grönland ve Avrupa kıtasının bir parçası kabul edilen Sicilya, Afrika’nın bir parçası olan Madagaskar bu gruptadır.

II. Grup: Herhangi bir kıta ile yapısal bağı bulunmayan bu yapılar, okyanus tabanındaki yanardağ faaliyetleri sonucunda açığa çıkan lavların soğuyarak üst üste binmesiyle oluşur. Zamanla su yüzeyine kadar yükselen bu lav birikintileri bağımsız kara parçalarına dönüşür.

Örnek olarak Büyük Okyanus’taki Hawaii ve Atlas Okyanusu’ndaki İzlanda bu gruptadır.

III. Grup: Doğal jeolojik süreçlerin dışında, yerleşim alanı açmak veya turistik amaçlar gütmek için insanların teknolojik imkânlarla denizi doldurması sonucu ortaya çıkar. Bu alanlar tamamen mühendislik projeleriyle şekillendirilir.

Örnek olarak Dubai kıyılarındaki “The World Islands” projesi bu gruptadır.

1 - 3. soruları yukarıda verilen bilgilere göre cevaplayınız.

1. Mert, ada örneklerini gruplara ayırarak veri tabanına kaydetmek istediğinde belirlemesi gereken ölçüt aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Adaların üzerindeki türlerin genetik benzerlikleri
- B) Adaların ana karalara olan kuş uçuşu mesafeleri
- C) Adaların deniz seviyesinden ölçülen en zirve noktaları
- D) Adaların oluşum biçimleri ve yapısal kökenleri
- E) Adaların keşfedilme tarihleri ve haritadaki konumları

2. Mert; Grönland, Sicilya, Madagaskar, Hawaii ve İzlanda adalarını oluşturduğu “Sınıflandırma Tablosu”na yerleştirecektir. Buna göre aşağıdakilerin hangisinde adalar yapısal özelliklerine göre doğru sınıflandırılmıştır?

Kıta Kökenli Adalar	Volkanik Birikimli Adalar
A) Sicilya – İzlanda	Grönland – Hawaii – Madagaskar
B) Grönland – Hawaii	Sicilya – İzlanda – Madagaskar
C) Grönland – Sicilya – Madagaskar	Hawaii – İzlanda
D) İzlanda – Hawaii – Madagaskar	Grönland – Sicilya
E) Sicilya – Grönland – İzlanda	Hawaii – Madagaskar

3. Mert, “The World Islands” gibi örnekleri farklı bir başlık altında toplamıştır.

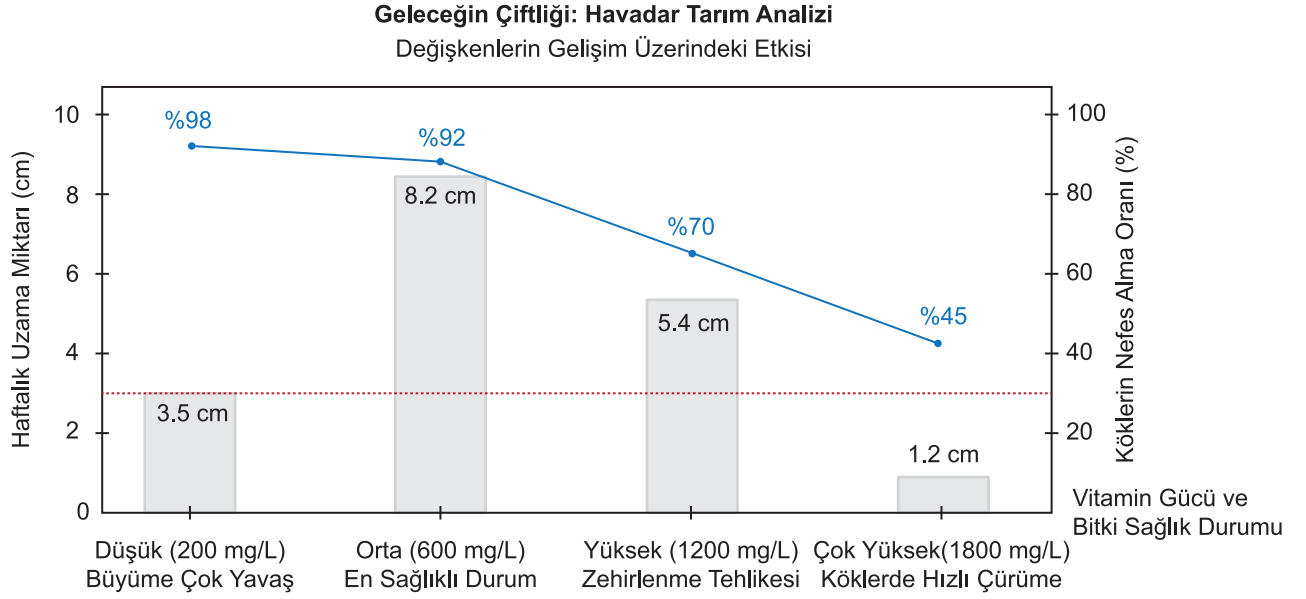
Buna göre Mert’in bu yeni grup için kullandığı isim aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Kıtasal Sahanlık Alanları
- B) İzole Okyanus Ekosistemleri
- C) Mikro Kara Parçaları
- D) Yapay Ada Oluşumları
- E) Volkanik Birikim Platformları

GELECEĞİN ÇİFTLİĞİ: Havadar Tarım Analizi

Geleceğin Çiftliği: Havadar Tarım Analizi

Geleneksel tarıma alternatif olan bu sistemde bitki kökleri havada asılı durur ve vitaminli su karışımı köklere püskürtülür. Bir tarım uzmanı; bu sistemdeki “Suya Eklenen Vitamin Gücü”, “Köklerin Nefes Alma Oranı” ve “Haftalık Uzama Miktarı” arasındaki ilişkiyi gösteren aşağıdaki analiz tablosunu hazırlamıştır.

4 - 5. soruları yukarıda verilen bilgilere göre cevaplayınız.

4. Bu bilgiler ve grafikteki verilerden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Bitkinin nefes alma oranı ne kadar artarsa artsın büyüme hızı sadece vitamin miktarına bağlı olarak sürekli yükselmektedir.
- B) Yüksek oranda vitamin kullanılması havadar tarım sistemlerinde su tasarrufu sağlayarak bitkiyi tüm kötü çevresel koşullara karşı korumaktadır.
- C) Suya eklenen vitamin miktarı 600 mg/l eşiğini aştığında köklerin nefes alması zorlaştığı için bitki uzama hızı yavaşlamaktadır.
- D) Büyüme hızındaki düşüşün nedeni bitkinin nefes alamaması olduğundan verilen vitaminin bu sürece etkisinden söz edilemez.
- E) Bitki fabrikalarının verimliliği suyun devir hızıyla ilgili olduğu görüşünü tabloda yer alan sayısal değerler kanıtlamaktadır.

5. Bu metinde söz edilen sistemin sağlıklı işleyebilmesi için aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

- A) Püskürtmenin kontrolsüzce artırılması sağlanarak bitki köklerinin nefes alması kolaylaştırılmalıdır.
- B) Suya yüksek miktarda vitamin eklenerek bitkilerin büyüme evrelerini kısaltacak önlemler alınmalıdır.
- C) Bitkilerin nefes alması olumsuz etkileneceğinden suya eklenen vitamin miktarı doğru ayarlanmalıdır.
- D) Besin tankındaki suyun dışarı atılmaması sistemin kendi kendine yetmesini sağlayan bir önlem olarak uygulanmalıdır.
- E) Köklerin havada asılı durması sağlanarak bitkilerin zararlı mikroplardan korunmasına çalışılmalıdır.

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 2. DÖNEM 2. YAZILI SINAVI-1

Adı Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Puan :

1. Aşağıda Cengiz Dağcı'nın *Korkunç Yıllar* adlı romanından bir parça verilmiştir.

Bahçesaray'ın akşam hayatı bana önce böyle sakın ve neşesiz görünmüştü. Ama aslında böyle değildi. Yalnız insanlar değil, hava, gök, sular, evler bile Çürüksu'nun kenarında, hanlarımızın mezarları bulunan bu toprağın geçmişteki saadetini sessizce dinler gibiydiler. Bahçesaray'ı ilk defa görüyordum. Ertesi gün ben de onun sırrına erdim. Bahçesaray, gözlerimin önünde sessiz ve canlı bir panorama gibi kaldı. En kara günlerimde ona bakıp içimin ateşlerini söndürürüm.

Bu parçayı ilahi (hâkim) bakış açısıyla yeniden yazınız. Bu dönüşümü yaparken parçadaki ifadelerde bazı değişiklikler yapabilirsiniz.

(Yazınız; roman türünün özelliklerine, yazım ve noktalama kurallarına, istenilen bakış açısına uygunluk ve verilen parçayı kullanma bakımından değerlendirilecektir.)

2. Aşağıda Peyami Safa'nın *Yalnızız* adlı romanından bir parça verilmiştir.

Kendimden iğreniyorum. Niçin böyleyim? Böyle olmamak elimde mi? Samim... Samim... Gelmeyecek. Bir daha buluşmak istemez benimle. İstemez mi? Benim nem o? Niçin vardı hayatımda o? Şimdi bir dağ gözümün önüne geliyor. Samim... Şimdi çok iyi hisseder gibi oluyorum. O benim yükselişim...

Bu parçada öne çıkan anlatım tekniğini yazarak bu anlatım tekniğinin, parçanın üslubuna yansımalarından birini yazınız.

3. Aşağıda Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar* adlı romanından bir parça verilmiştir.

Sizlere uğramadan edemedim. Şehri çok güzel ve değişmiş buldum. Yeni taşındığınız evi bulmakta güçlük çekmedim. Oğlunuz çok büyümüş. İnşallah büyüyünce sen de Turgut amcan gibi mühendis olursun. Daha beter olsun. Nermin ne yapıyor. İyidir, selam ve sevgileri var. İnşallah bir dahaki sefere onu da getiririm. Sen derslerine çalışıyor musun bakayım? Kaşlarını çattı. Amcalar bazen kaşlarını çatar, onlara güven olmaz. Süheyla'yı hatırlayacaksınız, teyzemin gelini. Nermin'le birlikte geliniz bir dahaki sefere. Geliriz dedik ya uzatmayın. Gitmiş kadar oldum.

Bu parçadaki anlatıcıyı ve anlatıcının bakış açısını yazınız.

Anlatıcı

Bakış Açısı

9. Aşağıdaki soruları verilen yönergelere uygun olarak cevaplayınız.

a) Aşağıdaki parçada yay ayraçlarla gösterilen yerler uygun noktalama işaretleri ile doldurunuz.

Bugünün sanat şartları() bizden toplumun dertlerini ele alan şiirler yazmamızı istiyor() Biz de genç şairler olarak bu çeşit şiirler yazmaya çalışıyoruz. Ama ödevimizi tam olarak yerine getirebiliyor muyuz() Halka, dertlerinin çaresini ararken rehberlik edebiliyor muyuz() Ne gezer()

b) Aşağıdaki cümlelerde yazımı yanlış olan sözcüklerin altını çizerek doğru yazımlarını belirtilen yere yazınız.

1) Kurulumuzun 7'inci olağan kongresi bu pazar yapılacak.

2) Saat 16.30'da başlayacak bu önemli karşılaşma TRT'ten naklen verilecekti.

3) Kişisel düşüncelere dayanarak yazıldığı hâlde bazı denemeler pekçok insana hitap etmektedir.

4) Kimi zaman şiirimizi bir solukta yazdığımızı, bir tabloyu bir kaç saatte bitiriverdiğimizi sanırız.

5) Böceklerin renkleri farkedip seçebildikleri, çiçeklerdeki parlak ve cazip renklerin böcekleri kendilerine çekerek bitkilerin tozlaşmasını sağladıkları biliniyor.

6) Yüzyıllar boyunca, memlekette şiir namına sadece Divan şiirinin hâkim olduğu çağlarda, şiir sadece bir söz sanatı imiş.

7) Durakta indik, Divanyolu caddesinde yürümeye başladık.

8) Şehirin her yerinde olduğu gibi burada da gün boyunca dağıtım yapan yiyecek kamyonları trafiğı tıkamıştı.

9) Ağrı dağının eteklerinde karşılaşmıştı ilkbaharı.

10) *Aynalar ve Renkler* sanatçının yaşama ayna tuttuğı son romanı.

c) Aşağıdaki parçada basit, türemiş, birleşik yapıllı ikişer sözcüğü tabloda belirtilen yerlere yazınız.

Gerçek edebiyattan ne anlıyoruz? Beğeni ölçütleri değişiyor. Bir yazarın dili işleme hüneri, nasıl bir kurmaca oluşturduğu, kendine özgü biçimi, bir yayınevi yönetmeninin anlayışına bırakılıyor. Gerçek edebiyatı kendilerinin ortaya koyduğuna inanan kimi yayınevleri, nice gerçek yazarı görmezden geliyor; böylece olan edebiyatımıza oluyor.

Basit Yapılı Sözcükler

Türemiş Yapılı Sözcükler

Birleşik Yapılı Sözcükler

.....

.....

.....

.....

.....

.....